

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**TREST SMRTI – HISTORICKÝ EXKURZ
A AKTUÁLNÍ SITUACE**

Autor práce: Martina Čalkovská

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Hála

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2024

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Martina Čalkovská

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Trest smrti – historický exkurz a aktuální situace

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Death Penalty – A Historical Excursion and Current Situation

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů):

PhDr. Jaroslav Hála

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): listopad 2023

Hlavní cíl bakalářské práce:

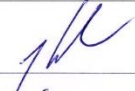

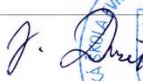
Cílem bakalářské práce je zmapovat vývoj právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na území Česka až do doby jeho vypuštění z katalogu sankcí.

Vedlejší cíl bakalářské práce:

Vedlejším cílem práce bude zjištění názorového spektra u vybrané části populace ohledně možnosti přípustění aplikace této trestní sankce v České republice a poměření kladů a záporů, které se s jejím ukládáním pojí.

Student: Martina Čalkovská	24. 11. 2023	Čalkovská Martina
Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Hála	24. 11. 2023	

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	27. 11. 2023	
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	27. 11. 2023	
Rektor: doc. Ing. Jirí Dušek, Ph.D.	29. 11. 2023	

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Jaroslavu Hálovi za odborné vedení a poskytnutí cenných rad a informací při zpracování bakalářské práce.

ABSTRAKT

ČALKOVSKÁ, M. Trest smrti – historický exkurz a aktuální situace, České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2024. 63 s. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jaroslav Hála

Klíčová slova: odsouzení k trestu smrti, právní úprava, trestný čin, trest smrti, výkon trestu smrti

Tématem bakalářské práce je trest smrti, historický exkurz a aktuální situace. V teoretické části je vysvětlen pojem trestu smrti, jaké formy trestu smrti existovaly a dodnes se ještě praktikují. Následným bodem práce je historie trestu smrti na území Československa, od samotného zavedení až po rok 1990, kdy došlo k jeho zrušení. V práci je i uvedena problematika trestu smrti ve světě. Zásadní částí práce jsou právní úpravy a mezinárodní úmluvy spolu s alternativami trestu smrti. Cílem praktické části bylo zmapovat názory veřejnosti České republiky, zda by souhlasila se znovuzavedením trestu smrti na našem území.

ABSTRACT

ČALKOVSKÁ, M. The Death Penalty – A Historical Excursion and Current Situation. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2024. 63 pgs. Supervisor: PhDr Jaroslav Hála

Key words: crime, death penalty, death sentence, execution of the death penalty, legal regulation

The topic of the bachelor thesis is the death penalty, a historical excursus and the current situation. The theoretical part explains the concept of capital punishment, what forms of capital punishment existed and are still practiced today. The subsequent point of the thesis is the history of the death penalty on the territory of Czechoslovakia, from its introduction to its abolition in 1990. The thesis also presents the issue of the death penalty in the world. An essential part of the thesis are legal regulations and international conventions, as well as the alternatives to the death penalty. The aim of the practical part was to map the opinions of the Czech public on whether they would agree with the reintroduction of the death penalty in our country.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Obecná charakteristika trestu smrti	12
2.1 Pojem trestu a trestu smrti	12
2.2 Funkce trestu smrti	14
2.3 Druhy trestu smrti.....	14
2.3.1 Ukřižování.....	14
2.3.2 Smrtící půst a zazdívání	15
2.3.3 Probodnutí kůlem.....	15
2.3.4 Upálení	15
2.4 Dodnes využívané způsoby výkonu trestu smrti.....	16
2.4.1 Smrtící injekce	16
2.4.2 Zastřelení.....	17
2.4.3 Stětí hlavy	17
2.4.4 Elektrické křeslo.....	17
2.4.5 Ukamenování	18
2.4.6 Oběšení.....	18
3 Vývoj právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na našem území	19
3.1 Vývoj do roku 1918.....	19
3.1.1 Velkomoravská říše.....	19
3.1.2 Přemyslovský stát	20
3.1.3 Období rozvinutého feudalismu.....	20
3.1.4 Stavovský stát	22
3.1.5 Absolutismus.....	24
3.2 Trest smrti v českých zemích 1848-1918.....	25
3.3 Období první republiky	26
3.4 Protektorát Čechy a Morava.....	27
3.5 Období od roku 1945 do roku 1990	28
3.6 Shrnutí historie trestu smrti	29
4 Aktuální situace trestu smrti ve světě.....	32
4.1 Čína	33
4.2 USA	33
4.3 Způsoby výkonu trestu smrti v současnosti	35
5 Mezinárodní souvislosti uplatňování trestu smrti.....	36
5.1 OSN	36
5.2 Rada Evropy	37

5.3	Evropská unie	38
6	Alternativní druhy trestů k trestu smrti	39
7	Srovnání aspektů ukládání trestu odnětí svobody na doživotí a trestu smrti.	41
7.1	Trest smrti.....	41
7.2	Doživotní vězení.....	42
8	Dotazníkové šetření.....	44
8.1	Otázka č. 1: Pohlaví.....	45
8.2	Otázka č. 2: Věk	46
8.3	Otázka č. 3: Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?.....	47
8.4	Otázka č. 4: Byl by dle vás trest smrti v ČR přípustný, pokud by byl pachatel stoprocentně prokázán?	48
8.5	Otázka č. 5: Pokud ano, proč?	49
8.6	Otázka č. 6: Pokud ne, proč?	50
8.7	Otázka č. 7: V jakých případech byste opět zavedli v ČR trest smrti?	52
8.8	Otázka č. 8: Myslíte si, že znovuzavedením trestu smrti by klesla celková kriminalita?	53
8.9	Otázka č. 9: Je dle vás doživotní trest srovnatelný s trestem smrti?	54
8.10	Shrnutí dotazníkového šetření	54
	Závěr.....	56
	Seznam použitých zdrojů	58
	Seznam tabulek a grafů	63

Úvod

Trest, při kterém se platí nejvyšší cenou, tedy životem, se nazývá trest smrti. Trest smrti patří mezi nejstarší ze sankcí, které se v rámci trestního práva dochovaly až do dnešní doby. Je zajímavé, že jeho vývoj, s ohledem na civilizaci, je v různých částech světa odlišný a současnost nespěje do fáze jednotného směřování. Trest smrti je též znám jako trest absolutní nebo trest nejvyšší. Takový postih patří na stupeň vrcholový a zároveň nejprísrnější. Některé státy trest smrti zcela zrušily, jiné ho opět zavádějí, v některých je trest smrti na vzestupu a někde si ho ponechávají jako pojistku pro případ nouze. Důkazem jsou čísla, která zveřejnila mezinárodní organizace na ochranu lidských práv Amnesty International.¹ Jeho výkonem není umožněna následná recidiva, a tudíž ohrožování společnosti pachatelem trestného činu, kterému byl trest uložen. Zároveň je potřeba si uvědomit, že jeho výkon je nevratný a nenapravitelný. Některé způsoby nebo formy trestu smrti jsou zachovány jako v dobách minulých a je překvapující, že se i nadále tímto stylem uplatňují i ve 21. století.

Existuje mnoho argumentů pro i proti ukládání trestu smrti a je to i námět diskuzí. I přesto, že ke zrušení trestu smrti v českém právním řádu došlo před více než 20 lety se nás i nadále téma dotýká, a proto bylo zvoleno jako téma bakalářské práce. Trest smrti je kontroverzním, ale citlivým tématem nejen dnešní doby. V české společnosti se často debatuje o tom, jestli by nebylo vhodné trest smrti opět vymezit jako trestní sankci.

Cílem této práce je shrnutí problematiky trestu smrti a jeho charakteristika z hlediska právní vědy, vývoj trestu smrti na území České republiky až do současnosti. Pro detailnější historický vývoj jsem zvolila Českou republiku z důvodu omezeného rozsahu práce. Historie je dělena podle nejdůležitějších dějinných období, ve kterých je kladen důraz na právní úpravu trestu smrti. Součástí práce je i výzkum mezi lidmi, aby bylo známo, jak se k trestu smrti staví laická veřejnost.

Otázkou je, který z pohledů na trest smrti je správný? Vykonávat, či nikoli? Názory na tuto problematiku jsou odlišné. Vytvoření vlastního názoru by mělo proběhnout na základě nezaujatých a obecných informací.

¹ *Trest smrti.* [online]. Amnesty international. 2021 [cit. 2024-03-27]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti>.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou trestu smrti na území České republiky. Práce si klade za cíl komplexně zmapovat vývoj právní úpravy týkající se trestu smrti od jeho historických kořenů až do doby jeho zrušení v roce 1990. Současně se práce zaměří na analýzu názorového spektra u vybrané části populace ohledně možnosti obnovení trestu smrti v České republice a na poměření kladů a záporů, které se s jeho ukládáním pojí.

Teoretická část se za použití relevantních historických a právních dokumentů, odborné literatury, statických dat a internetových zdrojů bude v první kapitole věnovat základním pojmům týkajícím se trestu smrti a jeho funkcím. Tato kapitola bude doplněna o způsoby výkonu trestu smrti, které už jsou minulostí, a i těch, které jsou stále aktuální.

Druhá kapitola popíše historický vývoj právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na našem území. Kapitola je dále členěná do několika podkapitol dle historických období a bude obsahovat i celkové stručné shrnutí s nejdůležitějšími mezníky právního rámce trestu smrti.

Třetí kapitola se bude zabývat aktuální situací trestu smrti ve světě a blíže uvede informace o Číně, Spojených státech amerických a přehledně informuje o způsobech vykonávání trestu smrti v současnosti, konkrétně jaký způsob využívají dané státy.

Další kapitolou jsou mezinárodní souvislosti uplatňování trestu smrti, konkrétně se zaměří na Organizaci spojených národů, Radu Evropy a Evropskou unii.

Pátá kapitola poukáže na alternativní druhy trestů k trestu smrti, konkrétně na trest odnětí svobody na 20-30 let a trest odnětí svobody na doživotí.

Poslední kapitola teoretické části srovná aspekty uložení trestu smrti a trestu odnětí svobody na doživotí. Porovná argumenty pro a proti ukládání těchto trestů.

V praktické části práce bude provedeno dotazníkové šetření s cílem zjistit názorové spektrum vybrané části laické populace ohledně možnosti obnovení trestu smrti v České republice. Pro jeho zveřejnění slouží internetový portál www.survio.com. Dotazník bude obsahovat otázky týkající se vnímání trestu smrti

z morálního, etického a právního hlediska. Odpovědi respondentů autor vyhodnotí tak, aby zjistil, zda populace vnímá trest smrti jako adekvátní a přijatelný trest, popř. zda je alternativní trest, tudíž doživotí, srovnatelný s trestem smrti.

2 Obecná charakteristika trestu smrti

Pro ucelené pochopení problematiky trestu smrti je nezbytné nejprve jasně definovat pojem trestu obecně, dále specifikovat pojem trestu smrti a následně rozebrat jeho funkce.

2.1 Pojem trestu a trestu smrti

Trest je v obecném smyslu negativní sankce, která je uložena za porušení pravidel, norem nebo zákonů. Trestní právo chrání nejdůležitější hodnoty společnosti tím, že stanovuje sankce za nežádoucí chování a pravidla jejich aplikace. Trest je určitým prostředkem státního donucení, který slouží k ochraně společnosti. Spolu s ekonomickými a politickými nástroji hraje klíčovou roli v řádné funkci státu. Mezi hlavní funkce trestu patří:

- Odstrašení – snaha pachatele odradit od nežádoucích činů
- Represe – potrestání pachatele za spáchaný čin
- Prevence – zabránění pachateli v páchání trestných činů
- Resocializace – pomoc pachateli se začlenit do společnosti a vést bezúhonný život ²

Trest tak slouží k udržování pořádku a stability ve společnosti. Zároveň je důležité, aby byl trest spravedlivý, odpovídal závažnosti spáchaného činu a zohledňoval individuální okolnosti pachatele. „*Trest lze definovat jako právní následek trestného činu, vyjadřující negativní hodnocení pachatele a jeho činu, působící coby prostředek dosažení účelu trestního práva, ukládaný výlučně trestním soudem, jehož výkon je vynutitelný státní mocí.*“ ³

Existuje řada definic, které vysvětlují pojem trest a liší se v zaměření na jednotlivé aspekty trestu. Nicméně základním principem zůstává úmyslné způsobení újmy pachateli za porušení pravidel daných právní normou. Újma může mít různé podoby od usmrcení, přes trest odnětí svobody, až po mírnější tresty jako je např. zákaz činnosti, zabránění věci a další. ⁴

² *Penologie*. [online]. PF UJEP. 2020 [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2020/10/Penologie_studijn%C3%AD-opora.pdf.

³ KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Trest smrti včera a dnes*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1982, s. 17-24.

⁴ *Sankce*. [online]. Sociologická encyklopedie. 2017 [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Sankce>.

Pojem trest smrti představuje legální usmrcení osoby odsouzené za zločin, za který je dle platného trestního práva tato sankce stanovena. Jedná se o extrémní formu trestu, která zbavuje člověka života. Trest smrti má za sebou dlouhou a složitou historii. Po staletí byl běžně používán k potrestání široké škály zločinů. V posledních stoletích však začal být trest smrti stále více kritizován a jeho užívání se postupně omezuje a začíná být nahrazován alternativními tresty, jako je odnětí svobody na doživotí nebo dlouhodobé tresty odnětí svobody. V otázce trestu smrti se společnost rozděluje na dva hlavní tábory: abolicionisty a retencionalisty.

Abolicionisté zastávají striktní odpor trestu smrti za všech okolností. Argumentují jeho neetickým charakterem, rizikem justičního omylu a neúčinností v prevenci kriminality. Zároveň se zasazují o zrušení trestu a jeho nahrazení doživotním vězením nebo jinými alternativními tresty.⁵

Naproti tomu retencionalisté podporují zachování trestu smrti pro závažné zločiny, jako je vražda. Argumentují jeho odstrašujícím účinkem, spravedlností pro oběti a jejich blízké a ochranou společnosti před nebezpečnými pachatelí. Taktéž vnímají trest smrti jako adekvátní trest za nejzávažnější zločiny a věří, že může odradit od jejich páchání.⁶

Trest smrti je jedním z postihů pachatele, jehož historie sahá do hluboké minulosti, a formoval se v průběhu staletí. I v současnosti má své místo v soustavě trestních sankcí v jiných zemích, a to i přes historické snahy o jeho zrušení, k nimž došlo již v dobách starověkého Říma. „*V této mnohdy značně složité soustavě trestních sankcí bezesporu specifickou úlohu vždy sehrál trest smrti jakožto trest nejvyšší, trest absolutní, dnes označovaný jako trest výjimečný.*“⁷ Po vykonání trestu smrti není možná potencionální náprava v případě, že by došlo k odsouzení nevinného člověka, tedy v případě tzv. justičního omylu.

⁵ Světová databáze. [online]. 2022 [cit. 2024-03-23]. World coalition against the death penalty. Dostupné z: <https://worldcoalition.org/es/base-de-datos-mundial/>.

⁶ Světová databáze. [online]. 2022 [cit. 2024-03-23]. World coalition against the death penalty. Dostupné z: <https://worldcoalition.org/es/base-de-datos-mundial/>.

⁷ KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Trest smrti včera a dnes*. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1982, s. 17-24.

2.2 Funkce trestu smrti

Funkce trestu smrti se výrazně neliší od obecných funkcí trestu. Trest smrti je prostředek, který je v 56 zemích světa legální a je tím nejvyšším trestem.⁸ Spočívá v legálním zbavení života člověka na základě platného trestního práva. V minulosti se pro takové činy používal termín hrdelní zločiny. Klíčovým faktorem pro výchovu a ochranu společnosti je řádné, spravedlivé a včasné potrestání pachatele. Trest smrti bývá charakterizován třemi hlavními funkcemi. První funkce trestu smrti je funkce preventivní, kdy se jedná o varování před pácháním trestné činnosti, druhá je funkce odplatná neboli funkce spravedlnosti, v tomto případě je trest smrti vnímán jako spravedlivá odplata za spáchaný zločin, zvláště v případě vraždy. Poslední funkce je eliminační, kdy dochází k vyloučení nebezpečného zločince a chrání tak společnost před dalšími trestnými činy.

2.3 Druhy trestu smrti

Trest smrti má za sebou dlouhou a temnou historii, během které se používala široká škála metod. Cílem bylo odradit každého, kdo by chtěl porušovat pravidla a řád, který byl nastolen, a stanovit nejhorší a odstrašující trest, kterým bylo možné ukončit lidský život. Způsoby, jakými byl trest smrti vykonán, se v průběhu historie i v současnosti značně liší. Tato kapitola představuje některé z nich, nikoli jejich úplný výčet.

2.3.1 Ukřižování

Tento způsob trestu se používal v mnoha zemích světa. Byl určen pro otroky, kteří se dopustili určitých provinění, jako například pokus o útěk, krádež a násilný odpor vůči pánovi. Dále i pro odsouzené za vraždu a závažnější trestné činy. Konstrukce používané pro ukřižování se lišily tvarem. Mnohdy mohl odsouzený viset i hlavou dolů. V Římě, Řecku a na Blízkém východě byl trestaný nejdříve zbičován a následně poté si svůj „patibul“, neboli vodorovné horní břevno, nesl na místo, kde byl popraven. Poté byl na kříži přivázán lany nebo přibit hřeby. Ve středověké Francii nechávali ukřižovat ženy za zločiny jako je vražda, čarodějnictví a kacírství.^{9 10}

⁸ Trest smrti v Evropě a ve světě: fakta a čísla. *Témata Evropský parlament* [online]. 2019, 2020 [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20190212STO25910/trest-smrti-v-evrope-a-ve-svete-fakta-a-cisla>

⁹ MONESTIER, Martin. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost [ve světě a českých zemích]*. 3. vyd. Praha: Rybka Publishers, 1998. ISBN 80-861-8205-3.

¹⁰ *Crucifixion*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-01] Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/crucifixion-capital-punishment>.

2.3.2 Smrtící půst a zazdívání

Ke smrtícímu půstu popravdy se používala maska hladu a hruška úzkosti. Masku hladu spočívala v nasazení kovové masky na obličej odsouzeného. Obsahovala železný jazýček, který bránil v příjmu potravy a tekutin, čímž odsouzeného pomalu umožila hladem. Odsouzený byl obvykle přivázán k trámu a musel čekat na smrt, která obvykle nastala po několika dnech. Tato metoda byla používána v Evropě, a to především v období středověku a raného novověku. U hrušky úzkosti se jednalo o kovový nástroj ve tvaru hrušky, který se zaváděl do úst odsouzeného. Následným utahováním šroubů se nástroj rozšiřoval a způsoboval nesnesitelnou bolest. Tato metoda se používala k mučení a donucování k přiznání, ale v některých případech i k popravě. V Římě tento trest hrozil vestálkám, které se měly starat o oheň bohyně Vesty. Pokud tak neučinily, dostaly tedy masku hladu.¹¹

Tresty zazdívání sloužily k potrestání provinilců, a to s rozdílnými dopady na jejich utrpení a délku života. Odsouzený byl uzavřen do zdi, čímž byl odsouzen k trvalému uvěznění a smrti. Smrt nastala relativně rychle v důsledku hladu, žízně a nedostatku kyslíku. V Japonsku v 16. a 17. století zazdívali odsouzence do mostů, protože věřili, že jejich duše zvýší pevnost stavby.¹²

2.3.3 Probodnutí kulem

Existuje mnoho metod zabíjení, ale některé vynikají svou krutostí a nelidskostí jako například probodnutí kulem. Kůl do těla procházel odspodu, nikoliv vodorovně. Způsob popravdy byl nejvíce rozšířen v asijských zemích a následně se rozšiřoval po celém světě do Ameriky, Afriky, Ruska i Evropy. Na naše území se tento způsob trestu smrti dostal Karolinským zákoníkem, který jej stanovil pro ženy, které zabily své dítě. Pokud kůl mířil přímo do srdce, smrt nastala téměř okamžitě.¹³

2.3.4 Upálení

Upálení je bohužel poměrně běžná metoda popravdy, která se vyskytuje v mnoha kulturách a v celé historii lidstva. Chammurapiho zákoník staví trest upálení vedle utopení a pověšení. Ani tento trest se neobešel bez výjimek a existovalo hned několik

¹¹ MONESTIER, Martin. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost [ve světě a českých zemích]*. 3.vyd. Praha: Rybka Publishers, 1998. ISBN 80-861-8205-3.

¹² MONESTIER, Martin. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost [ve světě a českých zemích]*. 3.vyd. Praha: Rybka Publishers, 1998. ISBN 80-861-8205-3.

¹³ SCHREIBER, Hermann. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. ISBN 978-80-206-0975-5.

způsobů, jak mohl být odsouzený upálen. Galové, keltský národ, byli známí tím, že zavírali vězně do proutěných košů, které pak zapalovali. V Japonsku tomuto trestu často předcházelo mučení. Oběti byly pokládány ruce na žhavé uhlíky nebo jim bylo nařízeno, aby se po rozpálených uhlících procházeli.¹⁴

V Anglii, Itálii a Francii byl odsouzený přivázán ke kůlu a kolem něj byla dřevěná hranice, která byla zapálena.

2.4 Dodnes využívané způsoby výkonu trestu smrti

Trest smrti je v dnešní době stále používán v některých zemích světa. Důvody pro jeho udělení se liší, ale obecně se jedná o zločiny s úmyslným usmrcením (terorismus, genocida, vražda), prodej a pašování drog, finanční delikty, „čarodějnictví“. Též je trestána trestem smrti i sexuální orientace v zemích, kde je homosexualita nelegální.¹⁵ Trest smrti stále existuje v 56 zemích světa.¹⁶ V mnoha zemích Asie, ve Spojených státech amerických a arabském světě existuje silný odpor proti zrušení trestu smrti. Jedinou evropskou zemí, kde se popravy používají jako trest, je Bělorusko.¹⁷

2.4.1 Smrtící injekce

Smrtící injekce je způsob popravy, při které je odsouzenému podána injekce obsahující látky, které způsobují jeho smrt. Tento způsob je jedním z nejnovějších a byl poprvé použit ve Spojených státech v Texasu na odsouzeném jménem Charles Brooks 2. prosince roku 1982.¹⁸

Poprava začíná tím, že je odsouzený umístěn na popravčí lůžko, které je obvykle vybaveno popruhy pro jeho fixaci. Kůže odsouzeného je opatřena monitory pro sledování srdeční činnosti. Injekce se zavede do žil na paži. Po první látce, kterou je neškodná látka, dozorce zvedne oponu, která odhalí vězně svědkům ve vedlejší místnosti. Základní rozlišovací faktor tkví v počtu použitých látek. Při popravách s jednou látkou je vězni stříknuta nadměrná látka pentobarbitalu, která způsobí smrt. U vícelátkových poprav

¹⁴ LYONS, Lewis. Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost. 1. vyd. Praha: Svojtka&Co, 2004. ISBN 80-735-2021-4.

¹⁵ *Trest smrti*. [online]. Amnesty international. 2021 [cit. 2024-02-29]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti>.

¹⁶ Trest smrti v Evropě a ve světě: fakta a čísla. *Témata Evropský parlament* [online]. 2019, 2020 [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20190212STO25910/trest-smrti-v-evrope-a-ve-svete-fakta-a-cisla>

¹⁷ *Trest smrti*. [online]. Amnesty international. 2021 [cit. 2024-02-29] Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti>.

¹⁸ *Description of Each Execution Method*. [online]. Death Penalty information center. 2024 [cit. 2024-02-29]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution/description-of-each-method>.

začínají se sedativem, které vězně uspí. Dále je vstříknuta látka, která paralyzuje celý svalový systém a zastaví věžňovi dýchání. Chlorid draselný je vpíchnut jako poslední, čímž se zastaví srdeční činnost.¹⁹

Tato metoda trestu smrti se v dnešní době používá v USA (28 států), v Číně a Thajsku.²⁰

2.4.2 Zastřelení

Zastřelení je další formou trestu smrti, která se používá i v dnešní době. V určitých zemích je tato forma trestu smrti jediným možným způsobem, jak odsouzeného popravít, např. v Egyptě toto vykonání náleží příslušníkům ozbrojených sil.²¹ Aplikuje se v Malajsii, Libyi, Sýrii, Jemenu a Vietnamu.²²

2.4.3 Stětí hlavy

Stětí hlavy je historicky jeden z nejstarších a nejrozšířenějších způsobů trestu smrti.²³ V rámci studie z roku 2022 se Saúdská Arábie prezentovala jako jediný stát, kde se pro popravčí účely užívalo výhradně stětí hlavy.²⁴

2.4.4 Elektrické křeslo

V roce 1888 byl v New Yorku vyvinut a instalován prototyp elektrického křesla s cílem zavést humánnější metodu popravky nahrazující oběšení. První poprava s použitím této technologie proběhla v roce 1890 a obětí se stal William Kammler. Poprava na elektrickém křesle začíná oholením míst, aby byl zmenšen elektrický odpor, poté jsou na tato místa umístěny elektrody potřené slaným roztokem. Po této přípravě je odsouzený připoután ke křeslu popruhy, které vedou přes hrudník, třísla, nohy a paže. Následně mu kat zakryje oči a aktivuje proud o síle 500 až 2000 voltů, který trvá 30 sekund. Po uplynutí

¹⁹ *Description of Each Execution Method.* [online]. Death Penalty information center. 2024. [cit. 2024-02-29]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution/description-of-each-method>.

²⁰ *Trest smrti.* [online]. Amnesty international. 2021 [cit. 2024-02-29] Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti>.

²¹ LYONS, Lewis. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost.* 1.vyd. Praha: Svojtka&Co, 2004. ISBN 80-735-2021-4.

²² *Trest smrti.* [online]. Amnesty international. 2021 [cit. 2024-02-29] Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti>.

²³ CHMEL, Ladislav. *Nejslavnější popravy.* Praha: Petrklíč, 2017. ISBN 978-80-7229-610-1.

²⁴ *7 faktů, které byste měli vědět o trestech smrti v roce 2022.* [online]. Amnesty international. 2023 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5667/7-faktu-ktere-byste-meli-vedet-o-trestech-smrti-v-roce-2022>.

této doby lékaři počkají několik sekund, než se tělo ochladí, a poté provedou kontrolu tepu.²⁵

Tato metoda se používá výhradně v USA, konkrétně ve státech Alabama, Arkansas, Florida, Kentucky, Mississippi, Oklahoma, Jižní Karolína, Tennessee.^{26 27}

2.4.5 Ukamenování

Základem ukamenování je usmrtit odsouzeného kameny, které po něm hází dav. Ukamenování bylo prováděno hlavně v muslimských zemích jako trest za cizoložství a sexuální delikty, např. homosexualitu, sodomii a znásilnění.²⁸

Dnes se ukamenování praktikuje pouze v Íránu.²⁹

2.4.6 Oběšení

Poprava oběšením spočívá v zavěšení odsouzeného na šibenici. K úmrtí dochází buď udušením, kdy se smyčka kolem krku utahuje a brání dýchání, nebo zlomením krčních obratlů v důsledku silného trhnutí při pádu. Dodnes se tento trest smrti provádí v Japonsku, Severní Koreji, Botswaně, Iráku a Íránu.³⁰

²⁵ *Electrocution*. [online]. Death Penalty information center. 2024 [cit. 2024-02-25] Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution/description-of-each-method>.

²⁶ *Trest smrti*. [online]. Amnesty international. 2021 [cit. 2024-02-29] Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti>.

²⁷ *Methods of Execution*. [online]. Death Penalty information center. 2024 [cit. 2024-02-29] Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution>.

²⁸ MONESTIER, Martin. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost [ve světě a českých zemích]*. 3.vyd. Praha: Rybka Publishers, 1998. ISBN 80-861-8205-3.

²⁹ *Trest smrti*. [online]. Amnesty international. 2021 [cit. 2024-02-29] Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti>.

³⁰ *Trest smrti*. [online]. Amnesty international. 2021 [cit. 2024-02-29] Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti>.

3 Vývoj právní úpravy týkající se ukládání trestu smrti na našem území

Tato část bakalářské práce se zabývá právními předpisy, které na našem území platily. Popíše se vývoj trestu smrti od počátku českého státu až do 20. století. Poslední část této kapitoly, tedy období od vzniku Československého státu do roku 1989, bude rozdělena na jednotlivá menší období, ve kterých bude nastíněna právní úprava tohoto trestu.

Právo soukromé a právo veřejné se po dlouho dobu nerozlišovalo, tudíž ani právo trestní a civilní. Trestní i civilní procesy měly stejné zásady. Základem byl princip obžalovací, tudíž podnět k řízení samotnému musel vzejít od žalobce.

3.1 Vývoj do roku 1918

3.1.1 Velkomoravská říše

Zjistit, kdy se poprvé objevil trest smrti, je složitý úkol. V dřívějších dobách, kdy fungovala rodová uskupení, neexistoval orgán, který by se aktivně zabýval stíháním trestných činů. Spory uvnitř rodu řešil pravděpodobně rodový stařešina a spory mezi rody se urovnávaly krevní mstou. Pokud příslušník jednoho rodu zabil člena jiného rodu, měl každý z příbuzných zavražděného právo i povinnost se na vrahovi pomstít. Krevní mstu však nelze chápat jako trest smrti v pravém slova smyslu. Šlo spíše o mstu vykonávanou příbuzným nebo členem rodu, která často vedla k vyvraždění celého kmene. Naproti tomu trest smrti je vykonáván povoláním osobou a po řádném procesu, čímž daný spor končí jednou provždy. Krevní msty tak ve skutečnosti předcházely trestu smrti.³¹

Dle Josefa Svátka trest smrti slovanské kmeny neznaly, na naše území se trest smrti dostal až s příchodem křesťanství ze sousedního Německa. V souvislosti s narůstajícími obchodními styky s Německou říší se na našem území začali usazovat němečtí kupci, kteří si prosadili, že se budou chovat dle práv jejich vlasti. Právě s nimi dle Svátka měl přijít na naše území i trest smrti.³² Tudíž se trest smrti na našem území mohl objevit někdy v druhé polovině 9. století. První zmínky o trestu smrti lze nalézt v první polovině 10. století, kdy vrah svaté Ludmily byl sněmem odsouzen k trestu smrti, a první zmínka o katovi v Čechách se datuje k roku 995. Neexistovalo stíhání zločinců *ex*

³¹ SVÁTEK, Josef. *Dějiny poprav a katů v Čechách*. 1.vyd. Praha: Havran, 2004. ISBN 80-865-1545-1.

³² SVÁTEK, Josef. *Dějiny poprav a katů v Čechách*. 1.vyd. Praha: Havran, 2004. ISBN 80-865-1545-1.

offo. Záleželo na obětech zločinců a jejich příbuzných, zda chtěli svůj spor předložit soudnímu orgánu nebo se pomstít sami. Před soud se dostávalo jen málo případů. Vyhnanství se de facto rovnalo trestu smrti.³³

3.1.2 Přemyslovský stát

Po nástupu Přemyslovců se uplatňovala především soukromá msta. Zabití se stále považovalo za soukromoprávní delikt. Dekreta Břetislavova, vyhlášená roku 1039, se snažila omezit soukromou mstu ve prospěch náhrady škody. V těchto dekretech počínalo stíhání *ex offo* a poprvé se zde objevuje ordál neboli boží soud. V raném středověku, zhruba do 10. století, nespádalo stíhání zločinců do kompetence světské moci, ale do rukou církve. Arcikněží měli na starost shromažďovat informace o podezřelých z vraždy a předávat je správci hradu. Ten pak svolal soud, kde se obviněný mohl k činu přiznat, nebo se bránit. V případě popírání viny se o vině či nevině rozhodovalo ordálem, ať už žhavým železem nebo vodou. Trest smrti se v raném středověku za vraždu neuděloval. Nejvyšším trestem bylo vyhnání z království, které se aplikovalo v případě bratrovraždy, otcovraždy a vraždy kněží. K vyhnání mohlo dojít i na základě pouhého obvinění z těchto zločinů, bez nutnosti prokázání viny. Vyhnání z království bylo poměrně stejné kruté jako trest smrti, jelikož vyhnanci měli mít ruce připoutané k trupu, tudíž jejich šance na přežití nebyla vysoká.³⁴

3.1.3 Období rozvinutého feudalismu

Toto období se datuje mezi rokem 1055 a koncem 14. století. Soudnictví dosáhlo mnoha změn a státní aparát se začal plně formovat. I přes rozvoj soudních orgánů patřila hrdelní pravomoc nejdříve pouze panovníkovi, ale později ji propůjčoval královským městům nebo vrchnostem. V roce 1337 dostala královská města hrdelní pravomoc od Jana Lucemburského, ale ponechal si hrdelní soudnictví nad některými těžkými zločiny.³⁵ Neexistovala žádná právní úprava, která by stanovovala meze při ukládání trestu smrti, ale pachatel k tomuto trestu mohl být odsouzen za kterýkoli delikt. Často ke ztrátě hrdla nedošlo, jelikož šlo o soukromoprávní spor a záleželo na žalobci, jestli bude chtít tento trest vykonat. V tomto období v zemském právu docházelo k vyrovnání jinak, např.

³³ SVÁTEK, Josef. *Dějiny poprav a katů v Čechách*. 1. vyd. Praha: Havran, 2004. ISBN 80-865-1545-1.

³⁴ ADAMOVIČ, Karolína a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4.

³⁵ MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. 1. vyd. Praha: Orac, 1995. ISBN 80-85903-01-6.

za vraždu finančním odškodněním. Pokud by žalobce na trestu smrti trval, obrátil se k pražskému purkrabímu, aby byla provedena poprava.³⁶

Ve Statutech Konrádových lze nalézt zmínky o trestu smrti, konkrétně o trestu kamenováním, ale mezi nejvýznamnější prameny se řadily právní knihy, ve kterých stále platilo právo obyčejové. Právní knihy nebyly zákonem, ale tvořily nezbytnou část při soudních sporech. Významnou právní knihou je Řád práva zemského, latinsky *Ordo Iudicii terrae*. Tento Řád poskytuje svědectví o procesním právu. Některé zločiny byly stíhané z úřední povinnosti. Zločiny byly před soudem projednány, ale nadále se řešily svépomocí.³⁷

Ve 14. století vydal Ondřej z Dubé právní knihu Práva zemská česká, která se zabývala především procesním právem, ale i zde jsou zmínky o trestu smrti. Stále se tedy uplatňovala hlavně svépomoc, nyní však už posvěcená státem.³⁸

Mezi způsoby trestu smrti, které se vykonávaly v tomto období, patřilo nejčastěji stětí hlavy, oběšení, upálení, zahrabání, utopení. Jelikož právo nebylo v té době ještě kodifikováno, tudíž ani tresty nebyly nijak uspořádány. Záleželo pouze na soudci, jaký trest bude vyneset, v případě, že vynesl trest smrti, určil také, jakým způsobem bude proveden.³⁹

Ve 12. a 13. století se na našem území hojně využívaly boží soudy. Ty sloužily jako důkazní prostředek v soudních sporech a jejich princip spočíval v přesvědčení, že Bůh neboli vyšší moc ukáže vinu či nevinu obžalovaného.⁴⁰

Mezi nejčastější typy božích soudů na našem území patřily:

- **Ordál vodou:** Obžalovaný byl vhozen do studené vody. Pokud se potopil, byl považován za vinného, pokud se udržel na hladině, byl nevinen.

³⁶ RAUSCHER, R. *Usmrcení člověka v českém právu zemském*. Bratislava: Právnická fakulta university Komenského, 1927. Dostupné také z <https://digi.law.muni.cz/xmlui/handle/digilaw/100298>

³⁷ JIREČEK, Hermenegildus. *Codex juris Bohemici, Řád práva zemského*. Tomi II, Pars 2. Jus terrae atque jus curiae regiae saeculí XIV-mi. Praha: [s. n.], 1870.

³⁸ ČÁDA, František. *Nejvyššího sudího království českého Ondřeje z Dubé Práva zemská česká*. čl. 21. Praha: Česká akademie věd a umění, 1930.

³⁹ ČÁDA, František. *Nejvyššího sudího království českého Ondřeje z Dubé Práva zemská česká*. čl. 21. Praha: Česká akademie věd a umění, 1930.

⁴⁰ ADAMOVIČ, Karolina a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2.vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4.

- **Ordál železem:** Obžalovaný musel bosou nohou přejít po rozžhavených uhlících nebo uchopit rozžhavené železo. Pokud se mu rány hojily bez zánětu, byl nevinen.
- **Ordál přísahy:** Obžalovaný musel složit přísahu na svou nevinu. Křivá přísaha byla brána jako těžký hřích a věřilo se, že Bůh křivopřísežníka potrestá.
- **Ordál soudním soubojem:** V tomto případě se obžalovaný utkal v souboji se svým žalobcem. Vítěz souboje byl považován za toho, kdo má pravdu.⁴¹

Boží soudy byly vnímány jako spravedlivý a objektivní způsob, jak rozhodnout o vině či nevině. Věřilo se, že Bůh zasáhne a ochrání nevinného. Je však nutné zdůraznit, že se jednalo o poměrně barbarské a nespolehlivé metody. V pozdějších stoletích se s rozvojem světského práva a inkvizičního procesu začaly boží soudy postupně vytrácet. Byly nahrazeny racionálnějšími a spolehlivějšími důkazními prostředky, např. doživotním žalářem.⁴²

3.1.4 Stavovský stát

Na počátku 15. století ještě neexistovala kodifikovaná právní norma. Stále platilo obyčejové právo, které doplňovaly obecné nálezy zemského soudu.

Z této doby pochází i významné dílo Viktorina Kornelia ze Všehrd, nazvané „O práviech, sudiech a diskách země české knihy devatery“, zkráceně „Knihy devatery“. Toto dílo se zaměřuje především na procesní právo. Na Moravě pak koncem 15. století vznikly Kniha Tovačovská a Kniha Drnovská. Všechny tyto knihy hrály důležitou roli v rozvoji právního systému.

U šlechtického práva proběhla první kodifikace na přelomu 14. a 15. století. Král Vladislav II. vydal Vladislavské zřízení zemské a celkově vyšly 3 redakce v letech 1530, 1549, 1564. Na Moravě došlo ke kodifikaci zemského práva v roce 1535, následně v roce 1545, v roce 1562 a poslední v roce 1604. Právo městské se kodifikovalo až koncem 16. století vydáním „Práv městských království českého“ neboli tzv. Koldínova zákoníku.

⁴¹ ADAMOVIČ, Karolina a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích. 2.vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4.*

⁴² ADAMOVIČ, Karolina a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích. 2.vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4.*

V rámci Zemského práva bylo Vladislavské zřízení zemským sněmem přijato roku 1500.⁴³ Zřízení trestalo smrtí sepisování či šíření tzv. zrádných cedulí. Jednalo se o cedule, které urážely či jinak mířily proti království, pánům a zemským úředníkům. Pachatel byl za tento delikt rozčtvrcen. Dle práva obyčejového byly nadále stíhány trestem smrti rodinné delikty (bigamie, cizoložství) nebo omezení panovnickovy moci. Popravy se nesměly vykonávat v noci nebo tajně.⁴⁴

Jak již bylo řečeno, vedle zemského práva pro šlechtice existovalo právo městské, které bylo příslušné pro měšťany.

Dle Petra Kreuze lze najít počátky tortury neboli mučení v rámci právně vymezeného schématu během vyšetřování a výslechu na konci 14. století, a to jak v právu městském, tak i v právu zemském.⁴⁵

Městské právo se kodifikovalo v roce 1579, kdy byl vydán zákoník Pavla Kristiána z Koldína „Práva městská království českého“. Tento zákoník dělil tresty na právem upravené a právem neupravené.⁴⁶ Absolutní trest se ukládal za velké množství deliktů, např. vraždu, násilné smilstvo, zlodějství, bigamii nebo pokus o vraždu vrchnosti.⁴⁷ Vykonáván byl krutými způsoby. Vražda se trestala stětím, bigamie ze strany ženy zahrabáním zaživa, krádež a svatokrádež oběšením. I zde platilo stíhání deliktu zrádných cedulí a následným usmrcením formou rozčtvrcení.⁴⁸ V tomto zákoníku byly nalezeny pozůstatky krevní msty, jež byla ukládána za přistižení vlastní ženy s jiným mužem nebo tak mohl učít otec, který přistihl dceru s mužem. Trest smrti byl vykonán za bílého dne s vyjádřením důvodu, za který byl uložen. Smolné knihy dokládají trest smrti zahrabáním.⁴⁹

⁴³ MALÝ, Karel, PÁNEK, J. *Vladislavské zřízení zemské a počátky ústavního zřízení v českých zemích (1500-1619)*. Praha: Historický ústav Akademie věd České republiky, 2001. ISBN 80-7286-035-6.

⁴⁴ PALACKÝ, František. *Zřízení zemské království českého*. čl. 416. Archiv český čili staré písemné památky české i moravské. Praha: [s.n.], 1862.

⁴⁵ FRANCEK, Jindřich. *Hrdelní soudnictví českých zemí v 16.- 18. století*. 1. vyd. Pardubice: Východočeské muzeum, 1996. ISBN 80-86046-06-0.

⁴⁶ JIREČEK, Josef. *Práva městská království českého a markrabství moravského spolu s krátkou jich summou od M. Pavla Krystyana z Koldína*. 5. vyd. Praha: Spolek českých právníků Všeherd, 1876.

⁴⁷ *Práva městská království českého a Markrabství moravského*. [online]. 2017. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/law/podzim2017/MV102K/um/Koldin_o_spravedlnosti_a_pravu.pdf. [cit. 2024-03-21].

⁴⁸ MALÝ, Karel. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3.

⁴⁹ MALÝ, Karel. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3.

V zemském právu smolné knihy neexistovaly, tudíž co se týče výkonu trestu smrti, musí se vycházet z jiných pramenů. Jsou jimi obecné nálezy zemského soudu, které jako nejčastější způsob trestu smrti uvádí stětí mečem. Vladislavské zřízení zemské popisovalo i rozčtvrcení. Neznamená to, že se nemohly užívat i jiné způsoby trestu smrti. Existovaly i případy, kdy bylo od trestu smrti upuštěno milostí, přeměnou trestu smrti na jiný trest tzv. hrdelním reversem neboli podmíněčným uložením trestu smrti.⁵⁰

3.1.5 Absolutismus

Po nástupu absolutismu v roce 1627 došlo k vydání Obnoveného zřízení zemského. Nadále platilo, že mnoho deliktů se trestalo smrtí. Do popředí se však dostala ochrana panovníka. Jakékoli náznaky zasahování do jeho moci se tvrdě trestaly. Stejně jako v zemském zřízení z roku 1564 se ztrátou hrdla trestal pokus o svolání sněmu bez panovníkova souhlasu.⁵¹

Dne 16. července 1707 byl vyhlášen hrdelní řád Josefa I., tzv. Josefína. Tento zákoník platil pouze pro České země a jeho platnost byla podpůrná, tzn. nenahradil starší normy, ale značně přispěl k vývoji trestního řízení u nás.

Dne 31. prosince 1768 byl vyhlášen trestní zákoník Marie Terezie (*Constitutio criminalis Theresiana*), zvaný Tereziana. Roku 1770 vstoupil v platnost pro všechny česko-rakouské země. Byl založen na formální důkazní teorii a presumpci viny. Hlavním důkazním prostředkem se stala tortura a přiznání obžalovaného dosažené mučením bylo považováno za nejsilnější důkaz. Tereziana umožňovala mučení jen u těžkých zločinů, které byly trestány smrtí. Koncepce Tereziany chápala potrestání pachatele především jako mstu za škodu způsobenou jednotlivci či společností. Tereziana nerespektovala požadavek úměrnosti mezi mírou provinění a uloženým trestem, který svou krutostí měl odstrašovat veřejnost od trestné činnosti.⁵² Trest smrti se ukládal za čarodějnictví a některé sexuální delikty, jako např. pohlavní styk se zvířetem. V praxi přetrvávaly kruté tresty, jako stětí, oběšení, ale i čtvrcení a zahrabávání zaživa. Za obzvlášť těžká provinění (vícenásobnou či loupežnou vraždu) mohly soudy uložit trest lámání kolem.⁵³

⁵⁰ MALÝ, Karel, PÁNEK, J. *Vladislavské zřízení zemské a počátky ústavního zřízení v českých zemích (1500-1619)*. Praha: Historický ústav Akademie věd České republiky, 2001. ISBN 80-7286-035-6.

⁵¹ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 2.vyd. Praha: Linde, 1999. ISBN 978-80-87212-39-4.

⁵² MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 2.vyd. Praha: Linde, 1999. ISBN 978-80-87212-39-4.

⁵³ ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Časopis 21.století*, speciál duben 2007.

Teprve vydání Všeobecného zákoníku o zločinech a trestech císaře Josefa II. v roce 1787 představovalo skutečný pokrok v souladu s myšlenkami osvícenského absolutismu. Vycházel ze zásady úměrnosti mezi společenskou nebezpečností trestného činu a přísnosti trestu. Trest již neměl charakter msty, ale měl sloužit k převýchově pachatele. Z dřívějších trestů smrti se zachovalo zabití a vypalování cejchů. V řádném řízení byl trest smrti zcela zrušen a byl ponechán pouze pro případy výjimečného stavu, např. zločin velezrady, manželská nevěra se stala soukromožalobním deliktem a zákoník již nezná delikt čarodějnictví. Všeobecný zákoník o zločinech a trestech zavedl do českého právního systému zásadu *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* neboli žádný trestný čin, žádný trest bez zákona. Tato zásada znamenala revoluční změnu v přístupu k trestnímu právu. Soudci tudíž nemohli ukládat tresty, které v zákoně nebyly uvedeny.⁵⁴

V roce 1804 byl vydán nový trestní zákoník pod názvem *Knihy práv nad přečiněními hrdebními*. U nás platil včetně novelizací až do poloviny 20. století. Rozděluje delikty na zločiny a přestupky. Za zločiny ukládal trest smrti, který se vykonával oběšením nebo žalářem, který byl doživotní nebo dočasný od šesti měsíců do dvaceti let. S trestem smrti došlo ke ztrátě občanských práv, resp. šlechtictví, vojenských hodností a právní způsobilosti.⁵⁵

3.2 Trest smrti v českých zemích 1848-1918

Trestní zákoník z roku 1803 prošel novelizací zákonem č. 117 ř. z. ze dne 27. května 1852. Novela nabyla účinnosti 1. září 1852 a zrušena byla k 1. srpnu 1950. V novelizovaném znění trestní zákoník rozlišoval kromě zločinů a přestupků ještě přečiny. Mezi hlavní druhy trestů za zločiny patří smrt zločince nebo žalář. Trest smrti byl uložen za zločiny vzbouření při stanném právu (§ 74)⁵⁶, veřejného násilí zlomyslným uskozením na cizím majetku (§ 86), zločin dokonané vraždy (§ 136 a 138), loupežné zabití a žhářství. Trest smrti byl prováděn oběšením, v době stanného práva i zastřelením. Zákon č. 117/1852 ř. z. neumožňoval uložení trestu smrti pachateli, který nedovršil 20 let. Alternativou trestu smrti byl trest těžkého žaláře mezi deseti až dvaceti roky

⁵⁴ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 2.vyd. Praha: Linde, 1999. ISBN 978-80-87212-39-4.

⁵⁵ MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 2.vyd. Praha: Linde, 1999. ISBN 978-80-87212-39-4.

⁵⁶ Trestní zákon 1852. *Masarykova univerzita* [online]. 2015 [cit. 2024-04-04]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1421/podzim2017/HIA226/um/Trestni-zakon1852.PDF>. § 75.

(ust. § 52). Poslední veřejná poprava se konala v Plzni roku 1871.⁵⁷ Vojenský trestní zákon z roku 1855 definoval zločiny a tresty pro vojáky. Trest smrti se dával za vážné zločiny jako vzpoura či zběhnutí, ale ne mladším 20 let. Zákon zavedl i mírnější trest smrti zastřelením.⁵⁸

3.3 Období první republiky

Dne 28. října 1918 vznikla Československá republika. Národní výbor schválil tzv. recepční normu, tedy zákon č. 11/1918 Sb. o zřízení samostatného státu československého. I nadále zůstal v platnosti zákon č. 117 ř. z., a tím byl i zachován absolutní trest v období první republiky. Národní výbor dále schválil dne 13. listopadu 1918 zákon o prozatímní ústavě (zák. č. 37/1918 Sb.), jehož ustanovení § 10 písmeno g) dávalo prezidentu republiky pravomoc „prominouti nebo zmírniti tresty i právní následky trestného činu, odsouzení nebo trestu...“. Právo prezidenta udílet milost převzala i Ústavní listina (č. 121 Sb.) z roku 1920, a to konkrétně do § 64 a § 103. Navzdory svému odporu proti kapitálnímu trestu, který se projevil v tom, že prezident Masaryk udělil v letech 1919-1922 milost ve 106 případech, se v roce 1923 rozhodl dvě milosti neudělit, přičemž jedním z důvodů byla brutalita spáchaných činů. V obou případech se jednalo o loupežnou vraždu. Popraveným byl dne 9. ledna 1923 Ludvík Novák. Druhým popraveným byl o dva týdny později Josef Kolínský.⁵⁹

Veřejné popravy v Československu v 20. letech 20. století vyvolaly mnoho vášnivých debat. Zvláště prezident Masaryk byl kritizován odpůrci trestu smrti za to, že v některých případech neudělil milost a popravy tak nechal vykonat. V letech 1927 až 1930 Masaryk skutečně neudělil milost v šesti případech. Ve všech kauzách se jednalo o brutální vraždy, v mnoha případech několikanásobné. Masaryk byl sice zásadním odpůrcem trestu smrti, ale v těchto případech zřejmě shledal činy odsouzených natolik závažnými, že s trestem smrti souhlasil. Je nutné si uvědomit, že tehdejší společnost vnímala trest smrti mnohem benevolentněji než dnes a v případě brutálních vražd ho vnímala jako spravedlivou odplatu.⁶⁰ Masaryk v rozhovorech s Karlem Čapkem o trestu smrti uvedl: „*Sledoval jsem pozorně, má-li trest smrti vliv na zločinnost; studoval jsem*

⁵⁷ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. V Praze: Rybka Publishers, 2000. ISBN 80-861-8291-6.

⁵⁸ ČESKO. *Vojenský trestní zákon o zločinech a přečinech*. In: Sběrka zákonů České republiky. 1855.

⁵⁹ LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. ISBN 80-86621-09-X.

⁶⁰ ČAPEK, Karel. *Hovory s T.G. Masarykem, Sebrané spisy Karla Čapka*. Československý spisovatel, 1990. ISBN 9788020201706.

statistiku zločinů a zejména vražd po celou dobu, ale nevidím, že by trest smrti měl účinek odstrašující na lidi zločinné; zločinec ve chvíli vraždy nemyslí na trest, ale na úspěch svého zlého činu. Jistý účinek je na občany ostatní, zejména o věci myslící. Můj argument pro trest smrti není, že je odstrašující, ale že v něm je mravní expiace; vzít člověku život je bezprávi tak strašlivé, že nemůže být usmířeno jen výkupným stejně těžkým. Dělán ovšem patřičný rozdíl mezi vraždou a zabitím a uznávám polehčující okolnosti při každém zločinu, jak to moderní kriminální psychologie vyžaduje; ale ve výjimečných případech nemohu vyvracet, že trest smrti je ve shodě s metafyzickým uznáním hodnoty lidského života.“⁶¹

V květnu 1934 byl vydán zákon č. 91 Sb. O ukládání trestu smrti a o doživotních trestech, který v ustanovení § 1 „*Namísto trestu smrti uvedeného v zákoně uloží soud trest těžkého žaláře (káznice) doživotního nebo dočasného od patnácti do třiceti let, jsou-li polehčující okolnosti tak závažné, že by trest smrti byl nepřiměřeně přísný.*“ Zároveň tento zákon zdůraznil, že „*Trest smrti nesmí býti vykonán, dokud president republiky nerozhodl, že odsouzenému milost neodílí.*“ (ust. § 7 odst. 1). První československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk během svého funkčního období vyhověl více než 400 žádostem o milost. Udělení trestu smrti posuzoval především z hlediska oběti zločinu. Zastával názor, že trest smrti je ospravedlnitelný pouze jako výjimečný trest ukládaný za nejtěžší zločiny, zvláště za mnohonásobné vraždy, kde pachatelé neprojeví žádnou úctu k lidskému životu. Zároveň ale Masaryk věřil, že budoucí generace lidské společnosti trest smrti odstraní. Věřil v humanizaci společnosti a v to, že se lidstvo bude ubírat cestou mírového soužití a respektu k lidskému životu.⁶²

3.4 Protektorát Čechy a Morava

V noci ze 14. na 15. března 1939 došlo k okupaci Čech a Moravy německou armádou. Toto období se diametrálně odlišovalo od éry humanismu T. G. Masaryka, která panovala v první republice. Dne 16. března 1939 zřídil německý vůdce a říšský kancléř Adolf Hitler na okupovaném území "Protektorát Čechy a Morava". Stalo se tak výnosem, který byl otištěn ve Sbírce zákonů a nařízení (č. 75/1939 Sb. z. a. n.).⁶³

⁶¹ ČAPEK, Karel. *Hovory s T.G. Masarykem, Sebrané spisy Karla Čapka*. Československý spisovatel, 1990. ISBN 9788020201706.

⁶² KUKLÍK, Jan ml.: *Prezident Masaryk a trest smrti, Dějiny a současnost*, č. 5, 1998.

⁶³ FRANČEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 2000. ISBN 80-861-8291-6.

Trest smrti byl v tomto období používán k fyzické likvidaci a zastrasování českého obyvatelstva. Teror v protektorátu vyvrcholil 28. září 1941, kdy zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich vyhlásil výjimečný stav a zřídil tříčlenné stanné soudy (Standgerichte). Proti rozhodnutí těchto soudů nebylo možno se odvolat a rozsudek smrti byl vykonán okamžitě. V Praze soud sídlil v Petschkově paláci, sídle gestapa, v Brně pak v bývalé právnické fakultě. Stanné soudy fungovaly do 20. ledna 1942 a k trestu smrti odsoudily 489 osob, dalších 1673 lidí poslaly do koncentračních táborů.⁶⁴

V Praze v Ruzyni se popravly vykonávaly oběšením a zastřelením. V Brně se popravovalo v areálu Kounicových kolejí, zpočátku pouze zastřelením, později i oběšením. Po atentátu na Reinharda Heydricha 27. května 1942 byl vyhlášen další výjimečný stav, který trval do 3. července 1942.⁶⁵

Čeští obyvatelé odsouzení k trestu smrti za politické, hospodářské a kriminální delikty byli zpočátku popravováni na popravišti Zemského soudu v Drážďanech. Popravly probíhaly zpravidla do tří měsíců od vynesení rozsudku. S rostoucím počtem odsouzených se však převoz do Drážďan stal problematickým. Zaznamenal značnou finanční a časovou náročnost. Proto byla začátkem dubna 1943 zřízena na Pankráci tzv. sekýrárna. Skládala se ze tří místností: v první se předčítal rozsudek odsouzenému, ve druhé místnosti docházelo k samotné popravě, která se prováděla gilotinou, a poslední místnost sloužila jako sklad rakví pro těla popravených. Zřízení „sekýrárny“ na Pankráci urychlilo a zjednodušilo proces poprav českých obyvatel odsouzených k trestu smrti. Od 5. dubna 1943 do 26. dubna 1945 zde jich bylo popraveno 1079.^{66 67}

3.5 Období od roku 1945 do roku 1990

12. července 1950 vstoupil v platnost nový trestní zákon č. 86/1950 Sb.. Trest smrti v něm zůstal zachován. Podle § 29 se trest smrti vykonával oběšením, v případě zvýšeného ohrožení státu i zastřelením. Kromě nepolitických trestných činů (např. vraždy) se trest smrti nově vztahoval i na politické delikty. V letech 1949 až 1953

⁶⁴ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 2000. ISBN 80-861-8291-6.

⁶⁵ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. 2. Praha: Rybka Publishers, 2000. ISBN 80-861-8291-6.

⁶⁶ FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. 2. Praha: Rybka Publishers, 2000. ISBN 80-861-8291-6.

⁶⁷ LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. ISBN 80-86621-09-X.

bylo v Československu popraveno více než 200 lidí odsouzených převážně za politické delikty. Poslední poprava politického vězně se uskutečnila v roce 1960.

V roce 1956 byl schválen zákon č. 63/1956 Sb., který provedl významné změny v československém trestním systému, a to včetně:

- Zavedení trestu odnětí svobody na 25 let jako nejvyšší trestné sazby pro nejzávažnější zločiny (článek 1, §1)
- Zrušení doživotního trestu (článek 2, §2)
- Stanovení trestu odnětí svobody na 25 let vedle trestu smrti (článek 1, §2) ⁶⁸

Dalším navazujícím zákonem byl zákon č. 140/1961 Sb., upravoval trest smrti v Československu od roku 1961 do roku 1989. Trest smrti byl v tomto zákoně za nejzávažnější zločiny, a to za vlastizradu, teror, teroristický útok, záškodnictví, vraždu spáchanou zvláště zavrženíhodným způsobem, zvláště závažnou loupež spáchanou se zbraní nebo s použitím násilí.

Posledním popraveným v Československu byl Vladimír Lulek z Hradce Králové. Byl odsouzen k trestu smrti za pětinasobnou vraždu. Lulek měl za sebou kriminální minulost a byl opakovaně soudně trestán. Poprava se konala 2. února 1989. ⁶⁹

3.6 Shrnutí historie trestu smrti

10. století: Zavedení trestu smrti z Německa.

Středověk:

- Pravidelné vynášení a vykonávání absolutního trestu.
- Účel trestu: odplata a zastrašení.
- Veřejné popravy krutým způsobem.
- Různé způsoby popravy podle deliktu, společenského postavení a pohlaví.
- Trest smrti za vraždu, krádež, loupež, zločiny proti panovníkovi, znásilnění, čarodějnictví, cizoložství a homosexualitu.

⁶⁸ ČESKO. Zákon č. 63/1956 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 86/1950 Sb.. In: Sbírká zákonů České republiky. 1956.

⁶⁹ CHMEL, Ladislav. *Nejslavnější popravy*. 1.vyd. Praha: Petrklíč, 2004. ISBN 80-722-9107-6.

Konec 18. století:

- Myšlenky humanismu: úměrnost mezi trestem a činem.
- Trest ztrácí charakter msty, slouží k převýchově pachatele.

2. světová válka:

- Trest smrti jako nástroj fašistů k likvidaci a zavražďování.

Zneužití trestu smrti:

- Získání majetkového prospěchu (čarodějnické procesy).
- Získání politické moci (retribuční soudnictví).
- Potlačení politické opozice (politické procesy v 50. letech).

Od roku 1961:

- Pokles počtu uložených a vykonaných trestů smrti.
- Trest smrti za vícenásobné nebo vraždy provedené zvlášť zavrženíhodným způsobem.

2. května 1990:

- Zákon č. 175/1990 Sb. zrušil trest smrti v ČSFR.
- Nahrazen trestem odnětí svobody.

Legislativní úprava:

- 10 století: První zmínky o trestu smrti
- 1787: Trest smrti zrušen v rámci josefínských reforem.
- 1795: Obnovení trestu smrti pro vybrané trestné činy.
- 1918: Převzetí trestního práva z Rakouska-Uherska, zachování trestu smrti.
- 1934: Zákon č. 91/1934 Sb. O ukládání trestu smrti a o doživotních trestech.
- 1961: Zákon č. 140/1961 Sb. zpřísnil podmínky pro uložení trestu smrti.

- 1990: Zákon č. 175/1990 Sb. zrušil trest smrti v ČSFR.

Důvody zrušení trestu smrti:

- Nehumánnost a neodvratnost trestu.
- Nedostatek důkazů o odstrašujícím účinku
- Možnost justičního omylu

4 Aktuální situace trestu smrti ve světě

Počet poprav v roce 2022 dramaticky vzrostl. Oproti roku 2021 jich bylo vykonáno o 53 % více, celkem 883. Jedná se o nejvyšší počet od roku 2017, kdy bylo popraveno 993 lidí. Zmíněné číslo zahrnuje pouze prokázané případy.⁷⁰ V roce 2018, kdy počty poprav klesly z 993 na nejméně 690, generální tajemník Amnesty international Kumi Naidoo řekl, že globální pokles poprav v nebyvalém rozsahu ukazuje, že i země, u kterých bychom to nečekali, se mění a opouštějí trest smrti. Začínají si uvědomovat, že tento způsob trestu není řešením.⁷¹

Blízký východ a severní Afrika se staly regiony s nejvyšším počtem poprav. Zaznamenané popravky se z 90 % odehrály na tomto území. Tři země – Írán (576 popravených), Saúdská Arábie (196 popravených) a Egypt (24 popravených) – nesou zodpovědnost za drtivou většinu z nich. V Saúdské Arábii se jednalo o nejvyšší počet poprav za posledních 30 let.

Popravky za drogové zločiny jsou na vzestupu. V roce 2022 bylo za drogové zločiny popraveno 35 osob, což je dvojnásobek oproti roku 2021. V mnoha případech je to v rozporu s mezinárodním právem, které povoluje trest smrti pouze u nejzávažnějších zločinů zahrnujících úmyslné zabití. Země s nejvyšším počtem poprav za drogové zločiny jsou Čína, Írán, Saúdská Arábie a Singapur.

Nejčastějšími metodami popravky je oběšení a zastřelení. Stětí hlavy praktikuje pouze Saúdská Arábie. Čína, Spojené státy a Vietnam vykonávají trest smrti smrtící injekcí. Oproti některým údajům z minulých let Amnesty International v roce 2022 nezaznamenala ve svých reportech formu ukamenování.

I když mezinárodní právo v určitých situacích trest smrti povoluje, zakazuje jeho specifické formy, jako jsou veřejné popravky. Ty se v roce 2022 konaly v Afghánistánu a Íránu. V Íránu bylo popraveno i nejméně pět nezletilých. V Japonsku, USA a na Maledivách byli popraveni lidé s psychickými poruchami. V 16 zemích vynesly

⁷⁰ 7 faktů, které byste měli vědět o trestech smrti v roce 2022. [online]. Amnesty international. 2023 [cit. 2024-03-27]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5667/7-faktu-ktere-byste-meli-vedet-o-trestech-smrti-v-roce-2022>.

⁷¹ Trest smrti v roce 2018: Dramatický pokles v celosvětových popravách. [online]. Amnesty international. 2019. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/4499/trest-smrti-v-roce-2018-dramaticky-pokles-v-celosvetovych-popravach>. [cit. 2024-03-27].

soudy rozsudky smrti na základě neférového procesu. Egypt, Írán, Saúdská Arábie a Jemen popravovaly své občany na základě nepravdivých doznání vynucených mučením.

4.1 Čína

Čína je opředena tajemstvím, pokud jde o trest smrti. Oficiální statistky nejsou zveřejňovány a informace o popravách jsou chráněny jako státní tajemství. Přesto se Čína s velkou pravděpodobností řadí mezi země s nejvyšším počtem poprav na světě. Odhady hovoří o stovkách, ne-li tisících, popravených každý rok. Čínská vláda odmítá zveřejňovat podrobné informace o trestu smrti. Argumentují tím, že se jedná o vnitřní záležitost státu. Nedostatek transparentnosti v Číně ohledně trestu smrti je kritizován mnoha mezinárodními organizacemi včetně Amnesty International a Human Rights Watch. Tyto organizace volají po zrušení trestu smrti v Číně a po dodržování mezinárodních standardů lidských práv. Nedostatek informací ztěžuje sledování osudu odsouzených k trestu smrti. Není jasné, jak probíhá v této zemi proces odsuzování a popravy, a není ani jasné, jaké zločiny jsou trestány smrtí.⁷²

4.2 USA

Spojené státy americké, ačkoliv se řadí mezi nejvyspělejší a nejdemokratičtější země světa, stále praktikují trest smrti. Na rozdíl od České republiky, kde byl trest smrti vnímán jako výchovný nástroj, v USA slouží spíše jako odplata. To potvrzuje i bývalý ministr spravedlnosti William Barr, který prohlásil, že tresty smrti dluží Ministerstvo spravedlnosti obětem a jejich pozůstalým. Způsob ukládání trestu smrti se v jednotlivých státech USA liší. V některých případech o něm rozhoduje soudce, v jiných porota. Tato nejednotnost a absence federálního standardu vyvolává otázky ohledně spravedlnosti a objektivit procesu. V současnosti je trest smrti ukládán již pouze za vraždu.⁷³

Federální uspořádání a princip místní autonomie, zdůrazňované v Americe, vedou k diferencované právní úpravě trestu smrti v jednotlivých státech a regionech. Z padesáti Unijních států USA je trest smrti ve 24 z nich zakázán. Státy, kde je trest smrti stále legální, můžeme dále rozdělit do dvou skupin.

⁷² *Trest smrti*. Amnesty international. [online]. 2021 [cit. 2024-03-27]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti>.

⁷³ *Trest smrti*. Pražský studentský summit. [online]. 2019 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/02/HRC_trest_smrti.pdf

První skupinu tvoří státy, kde je trest smrti formálně zakotven v legislativě, avšak v praxi nebyl za poslední desetiletí vykonán. V těchto státech dochází k odsuzování k trestu smrti, avšak odsouzení následně vykonávají doživotní tresty v odděleních pro odsouzené k trestu smrti.

Druhou skupinu tvoří státy, kde je trest smrti nejen legální, ale i aktivně používaný. Výkonu exekucí však předchází mnohaleté právní spory, které jsou značně nákladné, a to ve srovnání s trestem odnětí svobody. Teprve po vyčerpání všech právních možností dochází k faktickému vykonání trestu smrti.⁷⁴

Nejvyšší soud Spojených států amerických se v minulosti zabýval ústavností metod používaných k vykonávání trestu smrti. Dva klíčové případy ilustrují jeho přístup k této problematice:

1. State of Louisiana ex rel. Francis vs. Resweber (1947):

V tomto případě soud přezkoumával ústavnost poprav na elektrickém křesle, která musela být kvůli technickým problémům zařízení opakována. Soud dospěl k závěru, že i při opakovaném výboji a utrpení odsouzeného tato metoda neporušuje ústavu.

2. Baze vs. Rees (1998):

Soud se v tomto případě zabýval ústavností smrtící injekce. Po sérii odložených poprav kvůli sporům o ústavnost této metody soud potvrdil, že smrtící injekce je ústavní. Následně došlo k realizaci mnoha z těchto odložených poprav.⁷⁵

V Spojených státech amerických existuje vedle trestů smrti na úrovni jednotlivých států i federální trest smrti. Ten se vztahuje na všechny státy Unie. Na rozdíl od obnovení trestu smrti ve většině států v roce 1976 byl federální trest smrti obnoven až v roce 1988. Jeho aplikace je však omezena na úzkou skupinu trestných činů. V roce 2003 byly federální poprav pozastaveny a k jejich obnovení došlo až po 17 letech, v roce 2020, na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu USA.⁷⁶

⁷⁴ *Proč mají Spojené státy trest smrti? Americké centrum.* [online]. 2024 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.americkecentrum.cz/o-usa/zeptali-jstese/proc-maji-spojene-staty-trest-smrti/>

⁷⁵ SEKVARD, Ondřej. *Možnost uložení trestu smrti v USA.* 2. Trestněprávní revue. 2008. ISSN 1213-5313

⁷⁶ Federal death penalty. [online] Death penalty information center. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/state-and-federal-info/federal-death-penalty>

Na základě statistických údajů bylo v roce 2020 popraveno 17 osob. Jednalo se o státní i federální popravu. Všichni popravení byli muži ve věku 38 až 68 let a usmrceni formou smrtící injekce. Pouze jeden byl popraven na elektrickém křesle.⁷⁷

Aktuální problém, který se neustále projednává, jsou justiční omyly, při kterých dochází k odsouzení nevinných osob k exekuci. Americký soudce Scalia se k této problematice vyjádřil následovně: „Byl-li obžalovanému zaručen spravedlivý proces možností předkládat důkazy v nestranném soudním řízení, nelze jeho popravu v případě odsouzení považovat za neústavní.“⁷⁸ U justičního omylu, kdy dojde k odsouzení k trestu odnětí svobody, lze svým způsobem napravit v podobě finančního odčinění, v případě vykonané exekuce život vrátit nelze.

4.3 Způsoby výkonu trestu smrti v současnosti

Dle dostupných informací k roku 2017 se na světě vykonával nejvyšší trest pomocí následujících metod.

Metoda ukamenování se používá v zemích za činy spojené s nelegální formou pohlavního styku. Většina takových poprav probíhá mimosoudně a vykonávají ji povstalecké skupiny. Tato metoda se používá v Íránu, Mauretánii, Nigérii, Saúdské Arábii, Súdánu, Spojených arabských emirátech a Jemenu.

Poprava oběšením je nejběžnějším způsobem usmrcení odsouzeného v přepočtu na počet států (cca 60 států).

Z hlediska smrtící injekce se odsouzenému podá několik látek ihned po sobě. Praktikuje se v Číně, Guatemale, Tchaj-wanu, Thajsku, USA a Vietnamu.

Mezi další formy trestu smrti patří zastřelení. V dnešní době se dělí na dva typy, jednak na „prosté“ zastřelení do zátylku, nebo zastřelení popravčí četou, kdy většinou není jasné, či střela byla smrtelná. Tento trest smrti praktikuje cca 50 států.

Dekapitace neboli stětí hlavy se vykonává v Íránu, Saúdské Arábii, Jemenu nebo Kataru.^{79 80}

⁷⁷ Execution List 2020. [online]. Death penalty information center. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/2020>

⁷⁸ *Trest smrti*. Zpráva Výzkumné služby Kongresu. [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://americkykongres.cz/wp-content/uploads/VZKTrest-smrti-1.pdf>

⁷⁹ Methods of Execution. Cornell Center on the Death Penalty Worldwide [online]. 2012 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <http://www.deathpenaltyworldwide.org/...cfm>

⁸⁰ 4 horrible forms of capital punishment more humane than Oklahoma's botched execution. The Washington Post [online]. 2014 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/.../4-horrible-forms-of-capital-punishment-more-humane-than-oklahomas-botchedexecution/?utm_term=.9293f6d9785e

5 Mezinárodní souvislosti uplatňování trestu smrti

Trest smrti, ať už ve formě popravky oběšením, smrtící injekcí, stětím či jinou metodou, představuje kontroverzní téma, které vyvolává silné emoce a rozděluje společnost. Zatímco v některých zemích je vnímán jako spravedlivá odplata za závažně zločiny a nezbytný nástroj pro zajištění bezpečnosti, v jiných je považován za kruté a nelidské zacházení, které nemá ve 21. století místo. Tato kapitola se zaměřuje na mezinárodní souvislosti uplatňování trestu smrti a představí postoje mezinárodních organizací a států k tomuto kontroverznímu tématu.

5.1 OSN

OSN v roce 1966 přijala Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, který vstoupil v platnost roku 1976. Článek 6 paktu zaručuje právo na život a zakazuje svévolné zbavení života. Trest smrti připouští v zemích, kde dosud nebyl zrušen, a to pouze na nejtěžší trestné činy. Musí být v souladu s paktem a Úmluvou o genocidě. Odsouzený má právo na milost, amnestii nebo zmírnění trestu. Trest smrti nesmí být uložen osobě mladší 18 let ani těhotné ženě.⁸¹ I když Mezinárodní pakt o občanských a politických právech vstoupil v platnost v roce 1976, již v té době neodpovídal plně představám OSN ohledně trestu smrti. Již od roku 1971 se v rámci OSN prosazovala snaha o plné zrušení trestu smrti. Pakt sice v článku 6 stanovil omezení trestu smrti, ale jeho úplné zrušení neumožňoval.⁸²

Druhý opční protokol k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech (dále jen „Protokol“), jenž sestává z jedenácti článků, představuje nástroj mezinárodního práva zaměřený na úplné zrušení trestu smrti. Navazuje na ustanovení Všeobecné deklarace lidských práv a samotného Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, které zdůrazňují právo na život.⁸³

⁸¹ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. *Ústav pro studium totalitních režimů. Čl.6.* [online]. 2009 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/pakt.pdf>

⁸² BESTOVÁ, Cornelia C., *Trest smrti v německo-českém porovnání*. 1. vyd. Brno: nakladatelství Doplněk, 1996. ISBN 80-85765-56-X. str. 58.

⁸³ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. *Ústav pro studium totalitních režimů. Čl.6.* [online]. 2009 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/pakt.pdf>

Všeobecná deklaráce lidských práv, článek 3 – „Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.“⁸⁴

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, článek 6 – „Každá lidská bytost má právo na život. Toto právo je chráněné zákonem. Nikdo nebude svévolně zbaven života.“⁸⁵

Pro Českou republiku Protokol vstoupil v platnost 15. září 2004, v souladu s odstavcem 2 daného článku.⁸⁶

5.2 Rada Evropy

Evropská úmluva na ochranu lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), přijatá Radou Evropy v roce 1950, představuje základní pilíř ochrany lidských práv na evropském kontinentu. Úmluva v článku 2 zní: „Právo každého na život je chráněno zákonem. Nikdo nesmí být zbaven života úmyslně kromě výkonu trestu uloženého soudem za spáchání trestného činu, pro který zákon ukládá tento trest.“⁸⁷

Právo na život je tedy chráněno, ale trest smrti za určitých okolností je možný. Trest smrti je tedy přípustný jen v případě, že ho za daný trestný čin ukládá zákon a byl uložen soudem v pravomocném rozsudku.

Protokol č. 6 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti z roku 1983 ruší trest smrti v článku 1 „Trest smrti se ruší. Nikdo nesmí být k takovému trestu odsouzen ani popraven.“. Dále ve článku dva je uvedeno, že v případě války nebo bezprostřední hrozby války může stát zákonem stanovit trest smrti. Státy, které protokol ratifikovaly, se ho nemohou vzdát, ani nijak upravovat.⁸⁸

⁸⁴ *Všeobecná deklaráce lidských práv*. Ministerstvo zahraničních věcí. [online]. 2018. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/file/3156327/Vseobecna_deklarace_lidskych_prav.pdf. [cit. 2024-03-23].

⁸⁵ *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*. Ústav pro studium totalitních režimů. Čl.6. [online]. 2009 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/pakt.pdf>

⁸⁶ ČESKO. Sdělení č. 100/2004 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o Druhém opčním protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech týkajícím se zrušení trestu smrti. In: Sbíрка zákonů České republiky [online]. 2004.

⁸⁷ *European Convention on Human Rights*. [online]. 2021. [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ces.

⁸⁸ *European Convention on Human Rights*. [online]. 2021. [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ces.

Trest smrti byl v Radě Evropy kompletně eliminován s přijetím Protokolu č. 13, článkem 1, v roce 2002. Červenec 2004 byl datem ratifikace ze strany České republiky.⁸⁹

5.3 Evropská unie

Evropská unie zastává silný a jednoznačný postoj proti trestu smrti. Trest smrti je v rozporu s hodnotami Evropské unie, jako jsou lidská důstojnost, svoboda a právo na život. Listina základních práv Evropské unie ve svém článku 2 – „Právo na život“ zmiňuje, že každý má právo na život a není dovoleno nikoho odsoudit k trestu smrti ani popravit. Trest smrti je v rozporu se základními principy humanity a lidské důstojnosti.⁹⁰

Evropská unie hraje klíčovou roli v prosazování zákazu trestu smrti v České republice. Členství v Evropské unii a dodržování smluvních závazků je pro Českou republiku zárukou, že trest smrti v zemi neexistuje a nebude znovu zaveden. Tento protokol vstoupil v platnost dne 1. července 2003.⁹¹

Postoj OSN a dalších mezinárodních organizací k trestu smrti v České republice je pozitivní. Tyto organizace oceňují, že Česká republika zrušila trest smrti a respektuje mezinárodní zákazy a standardy v této oblasti.

⁸⁹ ČESKO. Sdělení č. 114/2004 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o Protokolu č. 13 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkajícím se zrušení trestu smrti za všech okolností. In: Sbíрка zákonů. [online]. 2004.

⁹⁰ *Listina základních práv Evropské unie*. EUR-Lex. [online]. 2016 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12016P%2FTXT>.

⁹¹ *Obecné zásady EU týkající se trestu smrti: revidované a aktualizované znění*. Ministerstvo zahraničních věcí. [online]. 2008 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/file/432203/Trest_smrti.pdf.

6 Alternativní druhy trestů k trestu smrti

Tato kapitola bakalářské práce se zabývá trestem smrti a jeho alternativami dle zákona 140/1961 Sb. a zákona 40/2009 Sb.

Trest smrti byl podle trestního zákona č. 140/1961 až do roku 1990 považován za výjimečný trest. Nestanovil doživotí ani trest odnětí svobody, který mohl být zpočátku pouze na 15 let.

Trest smrti mohl soud uložit za trestné činy, které ustanovení ve zvláštní části zákona dovolovalo. Výhradně se jednalo o trestné činy, které měly vysoký stupeň nebezpečnosti pro společnost jako spáchání zvlášť zavrženíhodným způsobem nebo kvůli zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku. Trest smrti byl však zakázán těhotným ženám a mladistvým.⁹² Zákon č. 175/1990 Sb. s úpravami vyřadil trest smrti ze seznamu trestů. Zákonem č. 40/2009 Sb. došlo k nahrazení trestu smrti odnětím svobody a trestem odnětí svobody na doživotí. Tyto dva tresty v současnosti plní funkci výjimečného trestu.

Trest odnětí svobody na doživotí vyvolává stejně jako trest smrti vášnivé debaty mezi zastánci a odpůrci. Obě strany argumentují svými důvody a oběma záleží na spravedlnosti a ochraně společnosti.

- **Trest odnětí svobody na 20-30 let**

Tento výjimečný trest lze uložit pouze v případech, kdy je závažnost trestného činu velmi závažná nebo je obtížné pachatele napravit. Dříve musely být znaky naplněny kumulativně. Dle současné úpravy stačí alternativní naplnění jednoho z nich.⁹³ „*Při posuzování konkrétního činu z hlediska materiální stránky je proto třeba hodnotit, zda intenzita naplnění znaků skutkové podstaty podstatně převýšila intenzitu, jaká se obvykle u trestných činů daného typu vyskytuje.*“⁹⁴ Pokud posuzujeme pachatele, musíme zhodnotit jeho osobnost, osobnostní charakteristiku a vzít v potaz i jeho chování v minulosti.

⁹² KALVODOVÁ, Věra. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-3025-9.

⁹³ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. 2009.

⁹⁴ KALVODOVÁ, V. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-3025-9.

- **Trest odnětí svobody na doživotí**

Trestní zákoník v § 54 odst. 3 obsahuje taxativní výčet trestných činů, za které je možno uložit trest odnětí svobody na doživotí.

Patří mezi ně:

- § 140 odst. 3 za vraždu a následující zvlášť závažné zločiny,
- § 272 odst. 3 za vlastizradu,
- § 311 odst. 3 za teroristický útok,
- § 411 odst. 3 za teror, genocidu, útok proti lidskosti, použití zakázaného bojovného prostředku a nedovolené vedení boje,
- § 413 odst. 3 perzekuce obyvatelstva,
- § 415 odst. 3 za zneužití mezinárodně uznávaných státních znaků, při kterých pachatel úmyslně zavinil smrt jiného člověka.⁹⁵

K uložení doživotního trestu odnětí svobod musí být naplněny tyto podmínky:

a) takový zvlášť závažný zločin je mimořádně závažný vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku a

b) uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let.⁹⁶

Po deseti letech ve věznici mají vězni za dobré chování a za podmínek, že plní své povinnosti, nárok se dostat do diferenciacní skupiny. Jedná o výhody oproti ostatním vězňům např. častěji sledovat televizi, absolvovat vycházky a lepší vybavení cel.⁹⁷

⁹⁵ JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-7502-637-8.

⁹⁶ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. 2009. § 54 odst. 3 písm. a, b.

⁹⁷ BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. ISBN 80-7338-024-2.

7 Srovnání aspektů ukládání trestu odnětí svobody na doživotí a trestu smrti

7.1 Trest smrti

Téma trestu smrti je z pohledu demokracie zajímavé tím, že existuje velký rozpor v názorech většiny společnosti, ale doposud nebyla tato otázka jasně vyřešena. Neustále se objevují retencionisté schvalující jeho vykonávání, ale i abolicionisté, kteří šíří znepokojující informace o trestu smrti a usilují o jeho zrušení. Často se k trestu smrti lidé přiklánějí pod vlivem emocí, pokud dojde např. ke spáchání ohavného zločinu. Pro danou situaci nemají relevantní znalosti a nehodnotí racionálně danou problematiku

Trest smrti a doživotní vězení představují dva nejvyšší tresty, které mohou být uloženy za nejzávažnější zločiny. Oba tresty se vyznačují specifickými aspekty, které je nutné vzít v úvahu při jejich ukládání.

Abolicionisté argumentují proti trestu smrti takto:

- zásada humanismu
- zásada omezení represe na nezbytnou míru
- nebezpečí nenapravitelných justičních omylů
- fakt, že podle seriózních výzkumů zrušení trestu nezvyšuje výskyt nejzávadnější kriminality
- fakt, že ztráta úcty k lidskému životu může vést k nárůstu trestných činů
- fakt, že trest smrti vyvolává mylný dojem účinného opatření, a odvádí tak pozornost od skutečných příčin zločinnosti

„Se zrušením trestu smrti souhlasím. Nikoliv však z humánních důvodů. Nemyslím si, že je to nepřijatelně tvrdý trest, protože pro některé zločince prostě příliš přísný není. Nikdy

se ale nedá stoprocentně vyloučit justiční omyl a v případě vykonání popravky je chyba nenapravitelná.“ – Hana Marvanová, předsedkyně Unie svobody ⁹⁸

Naproti tomu retencionisté argumentují takto:

- silný odstrašující vliv na veřejnost
- naprosté zneškodnění zvláště nebezpečných pachatelů
- veřejné mínění vyžaduje trest smrti
- doživotní trest, který je náhradou za trest smrti, je ještě krutější
- fakt, že dlouhodobé věznění je drahé ⁹⁹

„Nemám z toho požitek, když vynáším trest smrti, ale současně musím říci, že mi to ani nekrade klidný spánek.“ – Thomas M. Cokre, Jr., soudce obvodního soudu, okres Broward, Florida, 1982 ¹⁰⁰

„Zdravý rozum nám říká, že trest smrti je účinným prostředkem odstrašení jistých trestných činů.“ – Lowell Jensen, ministr spravedlnosti USA, 1981 ¹⁰¹

7.2 Doživotní vězení

Zastánci této formy trestu s ním souhlasí zejména proto, že se jedná o spravedlivý trest, o způsob, jak poskytnout pocit zadostiučinění obětem a pozůstalým. Lidé ho často přirovnávají k zásadě „oko za oko, zub za zub“. Nadále se příznivci domnívají, že je veliká pravděpodobnost rehabilitace pachatelů a s tím je i spojena ochrana společnosti před nebezpečnými lidmi. Odpůrci doživotního trestu se přiklánějí k myšlence, že náklady na dlouho vězněné osoby jsou ekonomicky náročné, neboť je zde zahrnuta jistá resocializace a reedukace pachatele. Mnozí by raději obnovili trest smrti, jelikož jim přijde, že doživotní vězení nepůsobí dostatečným odstrašujícím dojmem.

⁹⁸ HAMERSKÝ, Milan. *Přijatelnost trestu smrti*. 1.vyd. Brno: Bachant, 2001. ISBN 80-902631-7-8.

⁹⁹ NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-41-7.

¹⁰⁰ INCIARDI, James A. *Criminal Justice*. 9. McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages, 2009. ISBN 978-0073527963.

¹⁰¹ INCIARDI, James A. *Criminal Justice*. 9. McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages, 2009. ISBN 978-0073527963.

Argumenty pro uložení doživotního trestu

1. Ochrana společnosti před nebezpečnými pachateli trestných činů
2. Možnost rehabilitace
3. Spravedlnost pro oběti a jejich rodiny

Argumenty proti uložení doživotního trestu

1. Vysoké náklady
2. Nedostatečný odstrašující účinek
3. Možnost podmíněčného propuštění v budoucnu

„Doživotní trest odnětí svobody je trestem velmi tvrdým. Avšak i podmínky pro jeho uložení jsou velmi přísné. Předpokládá se skutečně krajní porušení norem trestního práva. Pozitivně lze pak hodnotit celou koncepci výjimečného trestu o dvou formách, která vytváří větší prostor pro diferenciaci při trestání nejzávažnějších trestných činů.“¹⁰²

Rozhodnutí o tom, který trest je vhodnější, závisí na konkrétním případě a na mnoha faktorech.

¹⁰² KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody na doživotí*. 1.vyd. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1995. ISBN 80-210-1197-1.

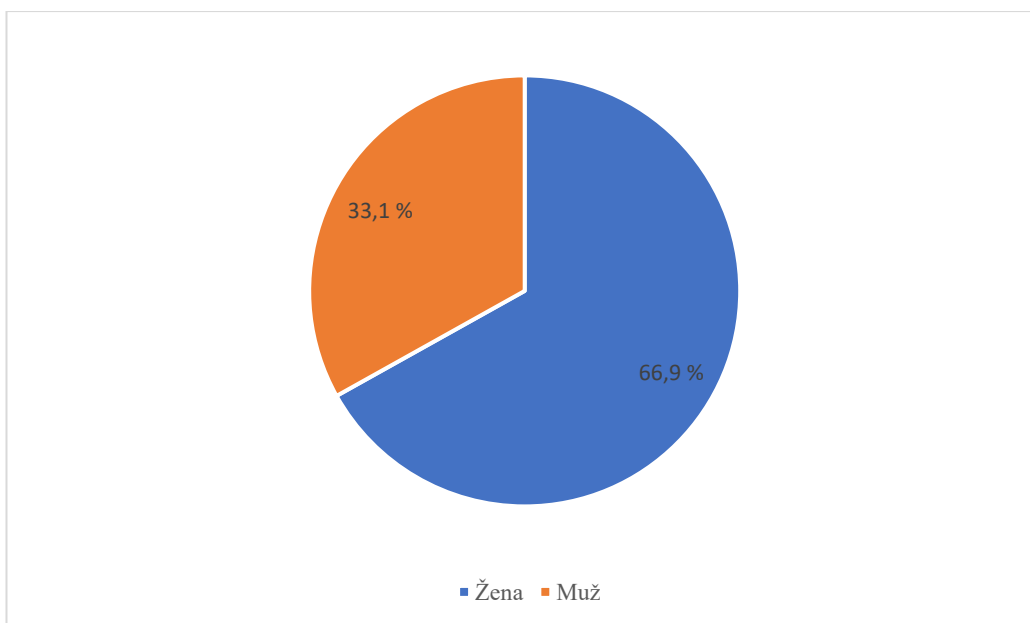
8 Dotazníkové šetření

V rámci praktické části práce autor provedl metodu dotazníkového šetření. Cílem dotazníku bylo zjištění názorového spektra u vybrané části populace ohledně možnosti připuštění aplikace této trestní sankce v České republice a zjištění, za co by populace takový trest uložila.

Dotazník byl pro respondenty aktivní jeden kalendářní měsíc a byl vytvořen na webovém portálu www.survio.com. Přesná adresa pro vyplnění byla: <https://www.survio.com/survey/d/G9T8L9B3A1D5T6B3X>. Respondenti byli o tomto dotazníku informováni online prostřednictvím sociálních sítí (Facebook, Instagram a WhatsApp).

První část bude zaměřena na demografické otázky, jako je věk a pohlaví respondentů. Následně bude položena hlavní otázka, zda jsou respondenti pro nebo proti zavedení trestu smrti, a tím se bude zjišťovat, jaká generace a konkrétně jaké pohlaví mají určitý pohled na trest smrti. Druhá část spočívala v tom, za jakých daných okolností by znovu zavedli trest smrti. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 242 respondentů, kteří zodpověděli 9 otázek.

8.1 Otázka č. 1: Pohlaví

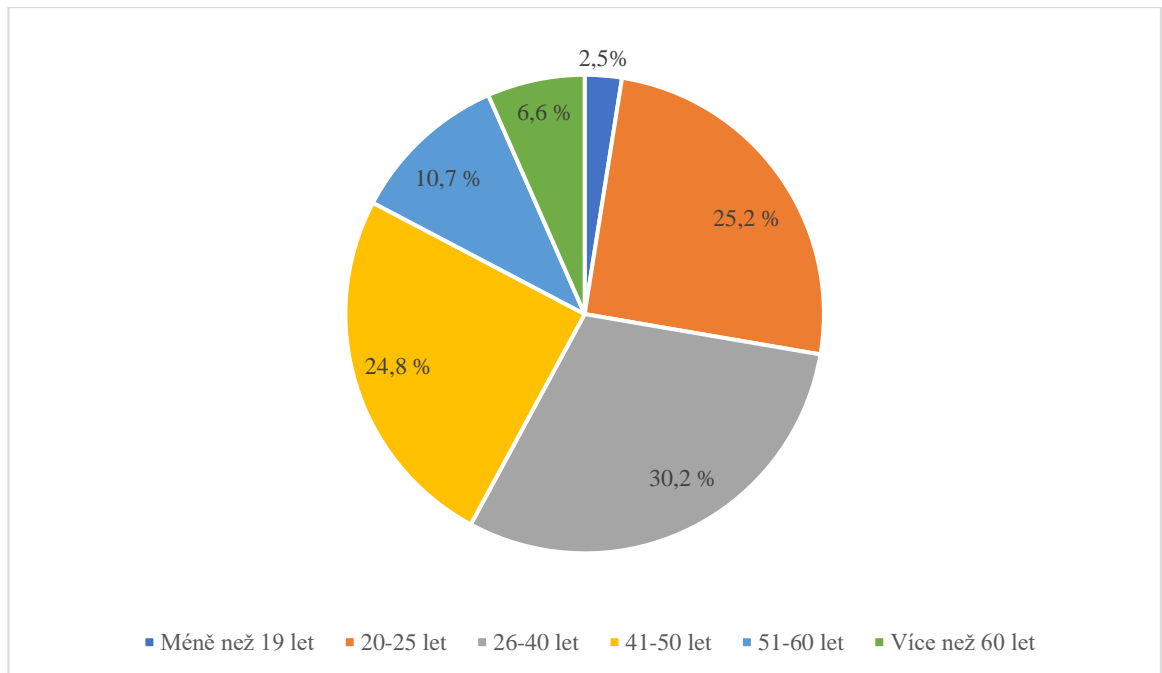

Graf 1: Procentuální zastoupení žen a mužů dle pohlaví. ¹⁰³

První otázka dotazníku se zaměřovala na zjištění pohlaví respondentů. Z grafu 1 je patrné, že z celkových 242 respondentů 162 tvořily ženy (66,9 %) a 80 respondentů muži (33,1 %).

¹⁰³ Vlastní zdroj

8.2 Otázka č. 2: Věk

Graf 2: Procentuální rozdělení respondentů dle věku.¹⁰⁴

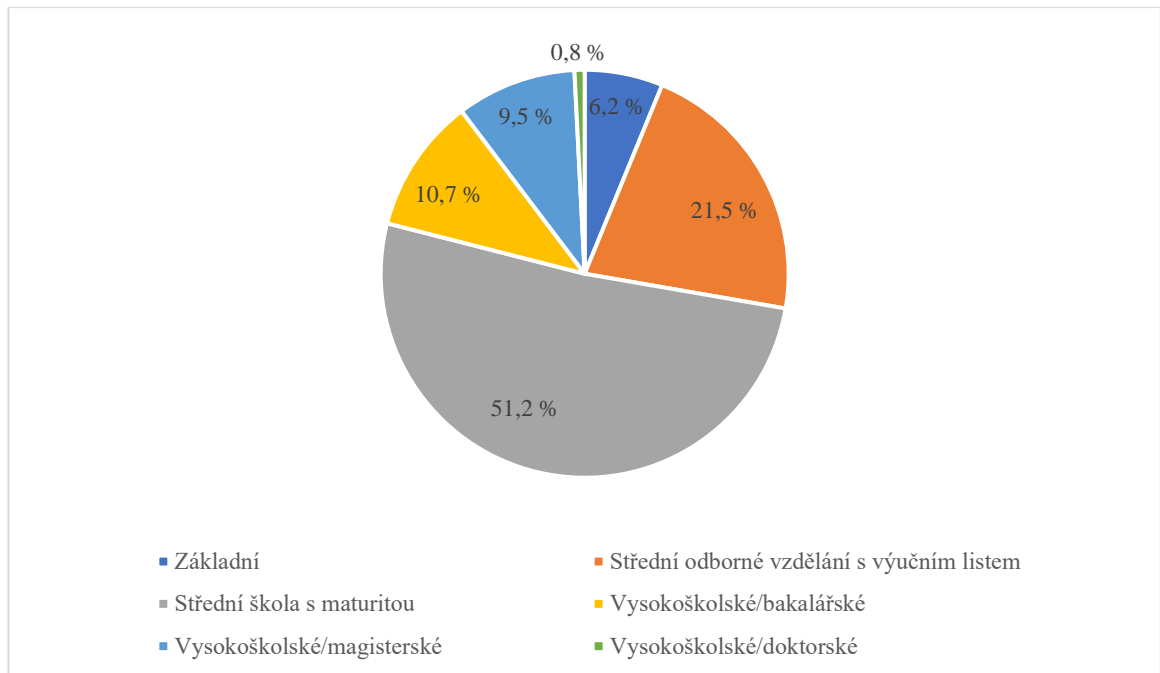
V rámci druhé otázky dotazníkového šetření byli respondenti rozděleni do šesti věkových kategorií (graf 2):

- Méně než 19 let
- 20-25 let
- 26-40 let
- 41-50 let
- 51-60 let
- Více než 60 let

Výsledky věkové struktury respondentů ukazují, že nejpočetnější skupinu tvořili dotazovaní ve věku 26-40 let, celkově tedy 73 respondentů (30,2 %). Dále respondenti ve věku 20-25 let (25,2 %), celkově 61 respondentů. Nejméně početnou skupinu tvořili dotazovaní ve věku méně než 19 let, celkově 6 (2,5 %), a respondenti ve věku více než 60 let v počtu 16 (6,6 %).

¹⁰⁴ Vlastní zdroj

8.3 Otázka č. 3: Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf 3: Procentuální rozdělení respondentů dle nejvyššího dosažené vzdělání. ¹⁰⁵

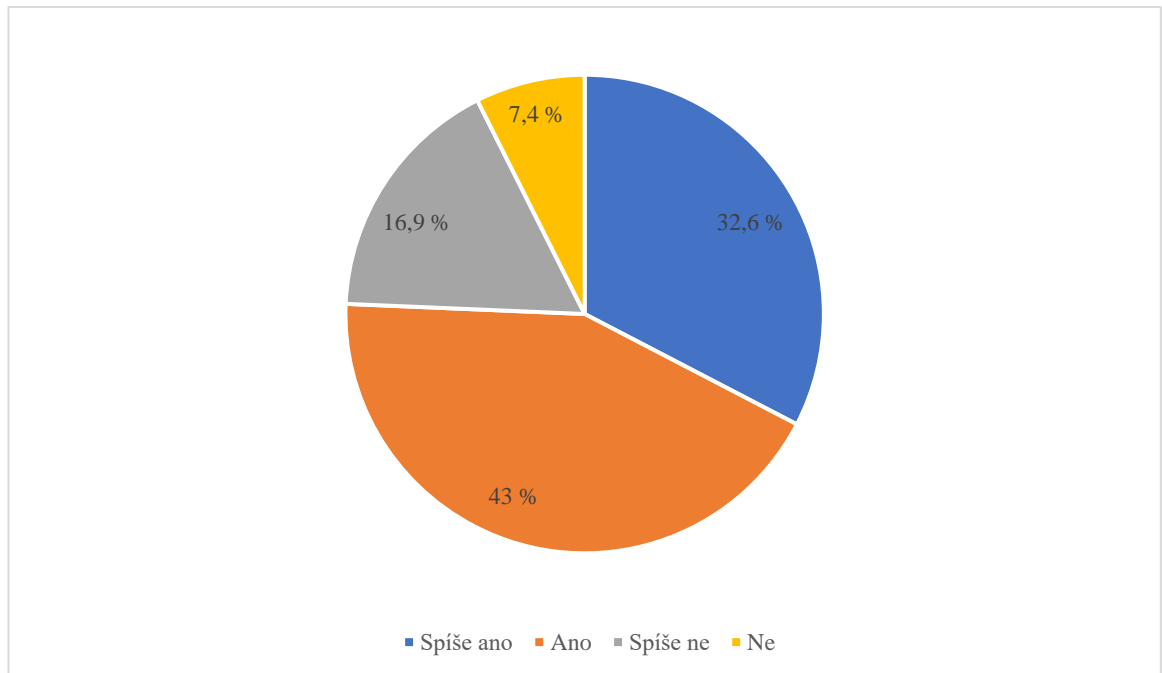
Třetí otázka dotazníku se zaměřovala na zjištění nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů a pro tuto metodu byly výsledky rozděleny do šesti skupin:

- Základní
- Střední odborné vzdělání s výučním listem
- Střední škola s maturitou
- Vysokoškolské/bakalářské
- Vysokoškolské/magisterské
- Vysokoškolské/doktorské

Z grafu 3 je patrné, že největší skupinu dotazovaných tvořili respondenti se střední školou s maturitou v počtu 124 (51,2 %), 52 respondentů (21,5 %) dosáhlo středního odborného vzdělání s výučním listem, dále 26 respondentů (10,7 %) vysokoškolského bakalářského vzdělání, 23 respondentů (9,5 %) vysokoškolského magisterského vzdělání, 15 respondentů (6,2 %) se základním vzděláním, a také 2 respondenti (0,8 %) s vysokoškolským doktorským vzděláním.

¹⁰⁵ Vlastní zdroj

8.4 Otázka č. 4: Byl by dle vás trest smrti v ČR přípustný, pokud by byl pachatel stoprocentně prokázán?

Graf 4: Názor respondentů, zdali by byl trest smrti v ČR přípustný. ¹⁰⁶

V autorově dotazníku se čtvrtá otázka zaměřovala na názory respondentů, zda by podle nich měl být trest smrti v České republice přípustný za podmínky, že by byl pachatel stoprocentně prokázán (graf 4). Otázka se dělila na čtyři odpovědi:

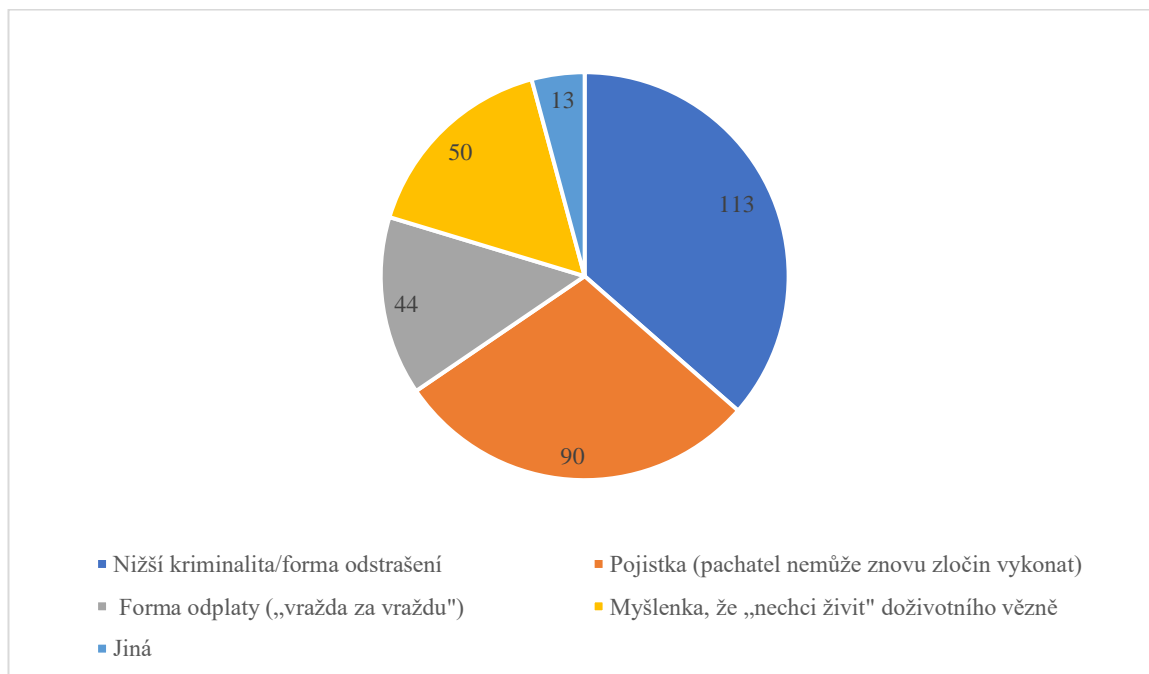
- Spíše ano
- Ano
- Spíše ne
- Ne

Z výsledku dotazníku vidíme, že kladných odpovědí typu „Ano“ a „Spíše ano“ bylo shromážděno více než záporných. Nejvíce dotazovaných vyjádřilo souhlas s připuštěním trestu smrti v České republice, a to v početním stavu 104 respondentů (43 %). Další velice početnou skupinou bylo pro odpověď „Spíše ano“ v počtu 79 respondentů (32,6 %). Celkem tedy 183 respondentů z celkových 242 respondentů projevilo kladný názor, tudíž 75,6 % všech dotazovaných.

¹⁰⁶ Vlastní zdroj

Druhá skupina byla pro rozhodnutí „Spíše ne“ a „Ne“, tudíž 24,4 % dotazovaných jsou spíše proti nebo proti úplnému zavedení trestu smrti.

8.5 Otázka č. 5: Pokud ano, proč?

Graf 5: Proč by respondenti souhlasili s trestem smrti. ¹⁰⁷

Cílem této otázky bylo zmapovat hlavní argumenty pro opětovné zavedení trestu smrti. Dotazovaní měli možnost si vybrat více než jednu odpověď ze čtyř předem definovaných možností a zároveň využít pátou otevřenou otázku, kde mohli respondenti sdílet svůj argument pro znovuzavedení trestu smrti, který nebyl zahrnut ve čtyřech uvedených možnostech. Možnosti v otázce:

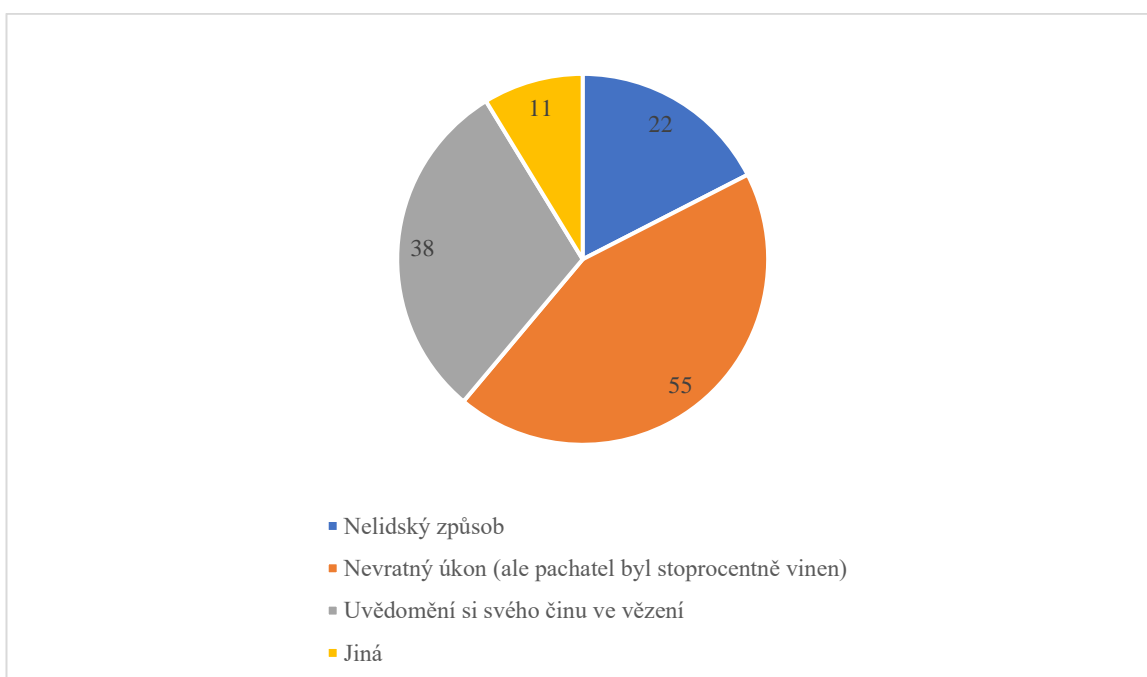
- Nižší kriminalita/forma odstrašení
- Pojistka (pachatel nemůže znovu zločin vykonat)
- Forma odplaty („vražda za vraždu“)
- Myšlenka, že „nechci žít“ doživotního vězně
- Jiná

Jak znázorňuje graf 5 možnost „Nižší kriminalita/forma odstrašení“ byla nejvíce užívaná odpověď, která byla zvolena 113x, tudíž respondenti mají názor, že znovuzavedením trestu smrti by klesla kriminalita. Další početnou možností byla

¹⁰⁷ Vlastní zdroj

„Pojistka (pachatel nemůže znovu zločin vykonat)“. Mezi třetí nejpočetnější možností byla u respondentů ta, že jsou proti financování doživotních vězňů. Méně početnou možností byla forma odplaty „vražda za vraždu“, to potvrzuje, že respondenti by neudělovali trest smrti za vraždu jako odplatu. Pokud se jedná o možnost „Jiná“, čtyři odpovědi byly, že nejsou pro trest smrti, další čtyři odpovědi souhlasily se všemi uvedenými možnostmi. Dále byla odpověď trest smrti pouze za výjimečné zločiny, úspora nákladů, nebo pokud jde o člověka, který se nemůže vyléčit a jeho život ohrožuje všechny okolo nás.

8.6 Otázka č. 6: Pokud ne, proč?

Graf 6: Proč by respondenti nesouhlasili s trestem smrti. ¹⁰⁸

V šesté otázce chce autor zjistit, proč se respondenti rozhodli pro variantu „Ne“ a „Spíše ne“ v otázce č. 4, jestli by trest smrti měl být v České republice přípustný a jaké jsou jejich názory pro tuto volbu. Možnosti v dotazníku byly:

- Nelidský způsob
- Nevratný úkon (ale pachatel byl stoprocentně vinen)
- Uvědomění si svého činu ve vězení
- Jiná

¹⁰⁸ Vlastní zdroj

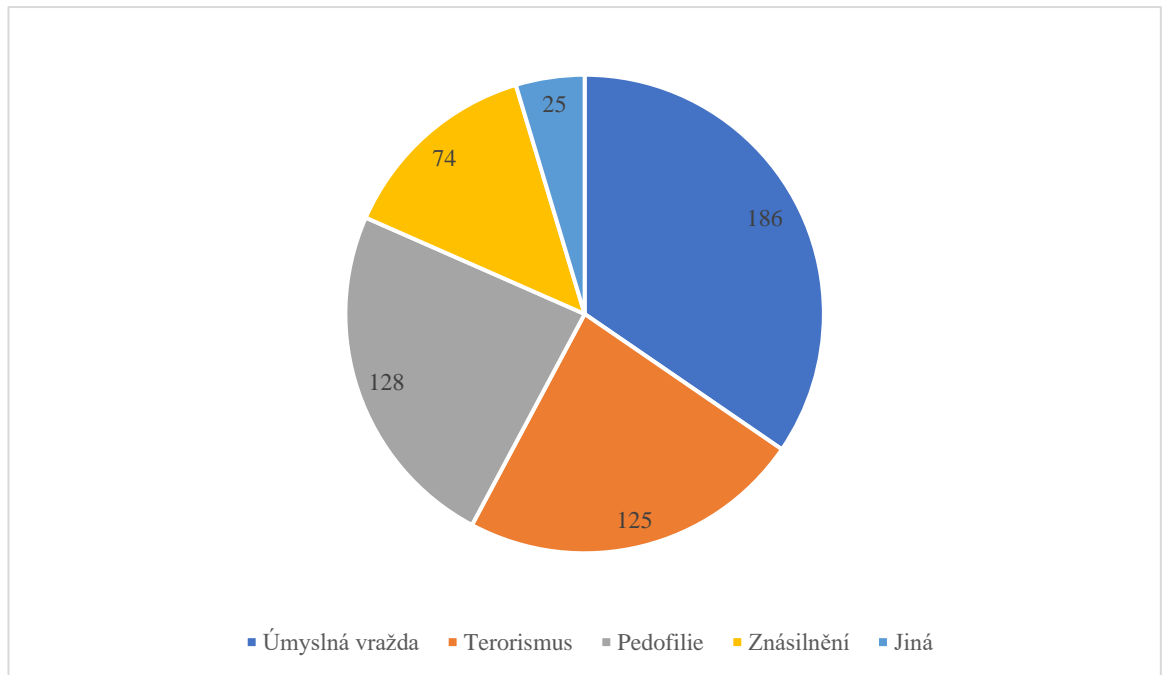
Jak je z grafu 6 patrné, nejvyšší počet měla možnost „Nevratný úkon (ale pachatel byl stoprocentně vinen“, ale i k této otázce měl jeden respondent dodatek, cit.: „Stoprocentní jistota viny je nedosažitelný ideál, kterého nelze docílit.“. Další volbu, kterou respondenti často volili, je „Uvědomění si svého činu ve vězení“, kdy se pachatel může napravit ve vězení.

Další argumenty respondentů:

- „Není to trest, je to osvobození. Ale vězení by mělo být vězení a ne dovolená.“
- „Možnost správné rehabilitace a začlenění do společnosti. Tedy pokud by vězeňský systém v ČR fungoval efektivně.“
- „Smrt je osvobození, ne trest.“
- „Zneužití trestu smrti...nemusí být stoprocentní vina.“
- „Politický zločin, „lidové“ soudy.“
- „Delší trest, smrtí pro něj končí úplně všechno, takhle si „vyžere“ víc.“
- „Trest smrti může být pro viníka spíše vysvobozením čili se dle mého názoru nejedná o dostatečně vysoký trest.“
- „Právo na život.“¹⁰⁹

¹⁰⁹ Vlastní zdroj

8.7 Otázka č. 7: V jakých případech byste opět zavedli v ČR trest smrti?

Graf 7: Za jaké činy by respondenti zavedli trest smrti v ČR. ¹¹⁰

V rámci šetření se autor zaměřil na názory respondentů, za jaké případy by opět zavedli trest smrti v České republice. V dotazníku byly čtyři varianty a zároveň i pátá varianta, kde si respondent mohl napsat svůj případ, za který by uložil trest smrti.

Varianty:

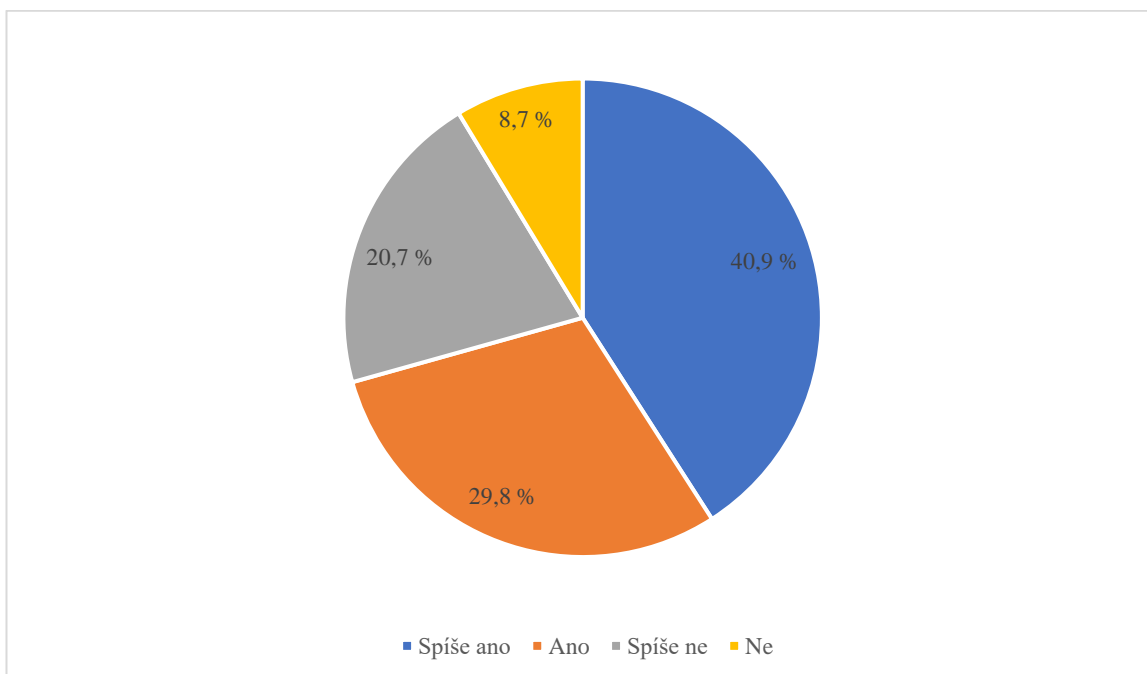
- Úmyslná vražda
- Terorismus
- Pedofilie
- Znásilnění
- Jiná

Z grafu 7 vyplývá, že nejpočetnější volba respondentů byla „Úmyslná vražda“, kterou tedy uvedli jako hlavní důvod pro znovuzavedení trestu smrti. Další často zvolenou volbou byla „Pedofilie“, kterou respondenti okomentovali tím, že by zavedli za tento čin trest smrti, ale pouze tehdy, pokud by přitom bylo způsobeno násilí na dítěti nebo pedofilie s následkem smrti. Také zde byl názor, že by respondent samotnou pedofilii netrestal, pokud ji dotyčný řeší lékařsky. Záhy po této byl dotazovanými vybrán

¹¹⁰ Vlastní zdroj

„Terorismus“, ke kterému bylo respondenty dodáno pouze za biologický nebo chemický terorismus. Pro volbu „Znásilnění“ už hlasoval značně menší počet respondentů, a to v počtu 74 dotazovaných. Poslední možností byla otevřená otázka, ve které respondenti často odpovídali, že by trest smrti zavedli za sériové vraždy, jehož činy jsou náležitě promyšleny a je jasné, že by vrah v tom mohl pokračovat. Další názory se týkaly vraždy spáchané zvláště zavrženíhodným způsobem, organizované zločiny s případy vraždy, vražda nebo týrání dětí, kdy si je pachatel vědom svých činů a bolesti, kterou způsobuje, týrání zvířat a válečné zločiny.

8.8 Otázka č. 8: Myslíte si, že znovuzavedením trestu smrti by klesla celková kriminalita?

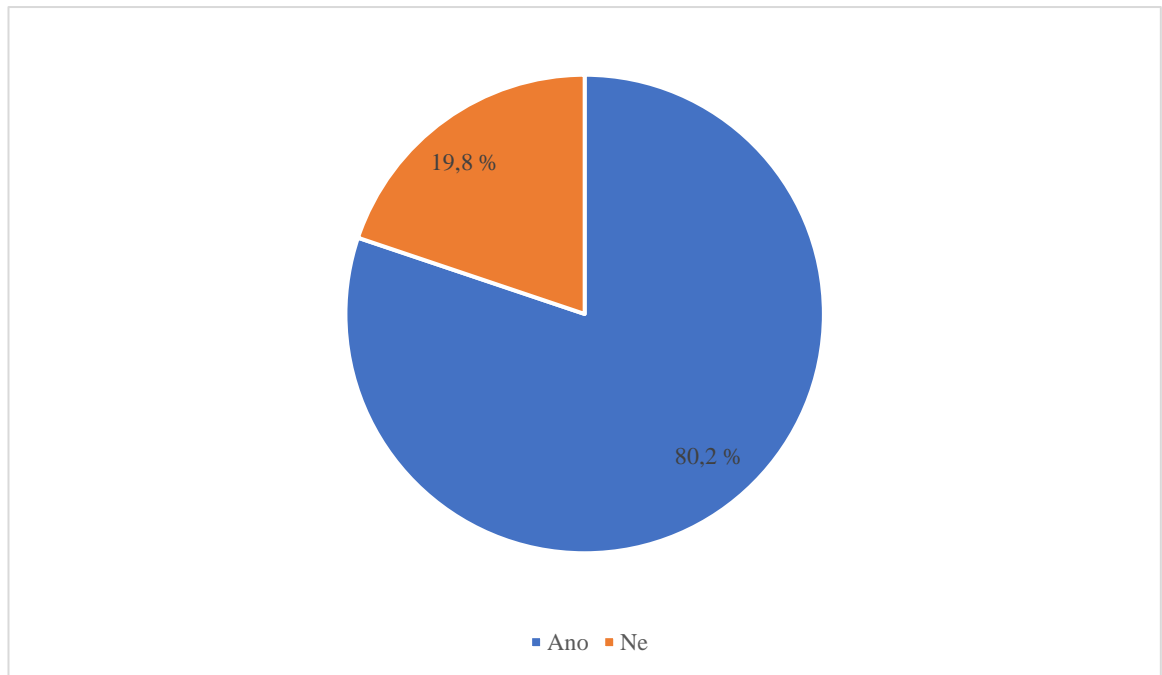

Graf 8: Náзор respondentů na pokles celkové kriminality zavedením trestu smrti. ¹¹¹

Cílem otázky č. 8 bylo zjistit, jak by respondenti vnímali znovuzavedení trestu smrti ve vztahu k poklesu celkové kriminality (graf 8). 70,6 % dotazovaných volilo kladnou variantu, tudíž si myslí, že by trest smrti pomohl k snížení kriminality v České republice. Zbýlých 29,4 % respondentů se domnívá, že by trest smrti neměl žádný vliv na pokles celkové kriminality.

¹¹¹ Vlastní zdroj

8.9 Otázka č. 9: Je dle vás doživotní trest srovnatelný s trestem smrti?

Graf 9: Srovnatelnost doživotního trestu s trestem smrti. ¹¹²

V rámci dotazníků se devátá otázka dotazovala respondentů, zda je doživotní trest srovnatelný s trestem smrti (graf 9). Z celkového počtu 242 dotazovaných se 194 respondentů (80,2 %) vyjádřilo, že ano, tudíž vnímají doživotní trest jako ekvivalentní trestu smrti. Zbýlých 48 respondentů (19,8 %) s tímto tvrzením nesouhlasilo. Respondenti nesouhlasící s tímto tvrzením argumentovali tím, že trest smrti je ireverzibilní neboli nevratný a nepřipouští možnost nápravy v případě justičního omylu.

8.10 Shrnutí dotazníkového šetření

Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo prozkoumat postoje veřejnosti k trestu smrti a jeho případného znovuzavedení v České republice.

Z výsledků šetření vyplývá, že 75,6 % respondentů by se přiklonilo k návratu trestu smrti do českého právního systému. Autor respondenty v otázce č. 2 rozdělil do věkových kategorií a zajímalo ho, jaký názor na to mají dvě určité generace, a to ve věku 20-25 let a ve věku více než 60 let. Starší generace trest smrti spíše odmítala, bylo více respondentů pro to, aby trest smrti nebyl v České republice přípustný. Naopak v generaci 20-25 let se nenašel ani jeden respondent, který by pro přijetí trestu smrti

¹¹² Vlastní zdroj

nebyl. Z dotazníkového šetření se tedy zdá, že mladší generace je k trestu smrti vstřícnější než starší generace. Důvody této difference mohou být různé.

Závěr

Tato bakalářská práce směřovala k poskytnutí co nejvíce objektivních informací o trestu smrti s přesahem do současné doby. Téma je probíráno ve všech částech světa, a tudíž nelze dosáhnout jednotného názoru. Uplatnění trestu smrti patří mezi témata, která jsou k zamyšlení rovněž jako podpora potratů, eutanazie atd. O tématu trestu smrti je třeba s menším i větším odstupem neustále diskutovat, jelikož se neustále objevují nové skutečnosti, posuny ve společnosti, prohloubení znalostí apod.

Cílem této práce bylo charakterizovat nestranně trest smrti v teoretické rovině a poukázat na historii na území Česka. V některých případech práce informuje o deliktech, za jaké byl trest smrti ukládán.

Pomocí výzkumné metody chtěl autor zjistit, jaký má na jeho znovuzavedení názor veřejnost, popř. za jaké trestné činy by měl být nastolen. Průzkumu se zúčastnilo celkem 242 respondentů. Dotazník obsahuje 9 otázek. Úvodní otázky jsou zaměřeny na věk a identifikaci dotazovaného, poté následují otázky týkající se problematiky trestu smrti. Cílem této práce bylo zmapovat postoj občanů k trestu smrti, tyto výsledky byly následně vyhodnoceny a zpracovány do grafů. Bylo zjištěno, že většina z mých dotázaných respondentů by byla spíše pro trest smrti a že dle nich jsou alternativní tresty nedostačující. Odpůrci trestu smrti vždy budou stát za tím, že se jedná o projev nelidskosti a na druhé straně podporovatelé, kteří tvrdí, že se jedná o spravedlnost. Domnívám se, že je spíše nutnost zvýšit trestní sazbu u všech trestů, především u zvláště závažných zločinů.

Ladislav Chmel ve své knize popisuje, že dle posledních průzkumů o vztahu mezi trestem smrti a počtem vražd, které byly zpracovány pro OSN, se dospělo k názoru, že neexistuje vědecký důkaz o tom, že by popravy měly větší odstrašující účinek než doživotí ve vězení.¹¹³

Pokud by Česká republika chtěla obnovit používání trestu smrti, čelila by z právního a politického hlediska velkému problému, konkrétně vůči tomu, že jsme součástí Evropské unie a Rady Evropy.

Trest smrti vzbuzuje kontroverze a rozděluje společnost po staletí. Zatímco zastánci (retencionisté) zdůrazňují jeho odstrašující účinek a spravedlnost, odpůrci

¹¹³ CHMEL, Ladislav. Nejslavnější popravy. 1.vyd. Praha: Petrklíč, 2004. ISBN 80-7229-107-6

(abolicionisté) poukazují na jeho neetický charakter a riziko justičních omylů. Problematika trestu smrti je komplexní a vyvolává mnoho otázek etických, právních a sociologických. Tato práce se snažila objektivně shrnout argumenty obou stran a poukázat na různé aspekty této problematiky.

Není to jen o tom, zda je tento trest morálně správný nebo ne, ale také o tom, za jakých podmínek může být v některých státech nadále užíván.

V současnosti se trest smrti praktikuje, avšak s velkými rozdíly. Liší se způsoby poprav, počty popravených za rok, typy trestných činů, za které je tento trest udělován atd. Společným jmenovatelem pak zůstávají problémy s ním spojené, jako je fenomén cely smrti, diskriminace a porušování práva na spravedlivý proces.

I když se státy neshodnou na celosvětovém zrušení trestu smrti, stále existuje možnost zmírnit jeho negativní aspekty. Toho lze dosáhnout zavedením přísných moratorií a kontrolních mechanismů, které by minimalizovaly riziko justičního omylu a zneužívání trestu.

Hlavním cílem této práce bylo objektivní a nezaujaté poskytnutí informací o trestu smrti. Čtenáři tak měli možnost na základě komplexního přehledu argumentů a dat formulovat vlastní názor na tuto kontroverzní problematiku a zařadit se mezi zastávce či odpůrce trestu smrti.

Práce usilovala o dosažení stavu, kdy prezentované informace povedou čtenáře k rozhodnutí, zda by znovu zavedl trest smrti na našem území. Toho bylo dosaženo důkladným a vyváženým shrnutím relevantních aspektů trestu smrti, ať už se jedná o historický vývoj, právní úpravu, etické otázky, či statistické údaje.

Naplnění cíle práce spočívalo v poskytnutí objektivního a komplexního přehledu informací o trestu smrti, čímž se čtenářům umožnilo formulovat vlastní, informovaný a promyšlený názor na tuto problematiku.

Zavedení principů „*nullum crimen sine lege*“ a „*nulla poena sine lege*“ znamenalo významný krok vpřed v rozvoji českého trestního práva a dodnes tvoří jeden ze základních pilířů moderního právního státu.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ADAMOVÁ, Karolina a Ladislav SOUKUP. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2.vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-271-4.
2. BESTOVÁ, Cornelia C., *Trest smrti v německo-českém porovnání*. 1. vyd. Brno: nakladatelství Doplněk, 1996. ISBN 80-85765-56-X.
3. BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. ISBN 80-7338-024-2.
4. ČÁDA, František. *Nejvyššího sudího království českého Ondřeje z Dubé Práva zemská česká*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1930.
5. ČAPEK, Karel. *Hovory s T.G. Masarykem, Sebrané spisy Karla Čapka*. Praha: Československý spisovatel, 1990. ISBN 9788020201706.
6. FRANCEK, Jindřich. *Hrdelní soudnictví českých zemí v 16.- 18. století*. 1. vyd. Pardubice: Východočeské muzeum, 1996. ISBN 80-86046-06-0.
7. FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. Praha: Rybka Publishers, 2000. ISBN 80-861-8291-6.
8. HAMERSKÝ, Milan. *Přijatelnost trestu smrti*. 1.vyd. Brno: Bachant, 2001. ISBN 80-902631-7-8.
9. CHMEL, Ladislav. *Nejslavnější popravy*. 1.vyd. Praha: Petrklíč, 2004. ISBN 80-7229-107-6.
10. CHMEL, Ladislav. *Nejslavnější popravy*. Praha: Petrklíč, 2017. ISBN 978-80-7229-610-1.
11. INCIARDI, James A. *Criminal Justice*. 9. McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages, 2009. ISBN 978-0073527963.
12. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-7502-637-8.
13. JIREČEK, Josef. *Práva městská království českého a markrabství moravského spolu s krátkou jich summou od M. Pavla Krystyana z Koldína*. 5. vyd. Praha: Spolek českých právníků Všehrd, 1876.
14. JIREČEK, Hermenegildus. *Codex juris Bohemici, Řád práva zemského*. Tomi II, Pars 2. Jus terrae atque jus curiae regiae saeculi XIV-mi. Praha: [s. n.], 1870.

15. KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody na doživotí*. 1.vyd. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1995. ISBN 80-210-1197-1.
16. KALVODOVÁ, Věra. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-3025-9.
17. KUČHTA, Josef a Karel SCHELLE. *Trest smrti včera a dnes*. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1982.
18. KUKLÍK, Jan ml.: *Prezident Masaryk a trest smrti, Dějiny a současnost, č. 5*, 1998.
19. LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. ISBN 80-86621-09-X.
20. LYONS, Lewis. *Historie trestu: justiční tresty od dávných dob po současnost*. 1.vyd. Praha: Svojtka&Co, 2004. ISBN 80-735-2021-4.
21. MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. 1. vyd. Praha: Orac, 1995. ISBN 80-85903-01-6.
22. MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 2.vyd. Praha: Linde, 1999. ISBN 978-80-87212-39-4.
23. MALÝ, Karel. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2117-3.
24. MALÝ, Karel, PÁNEK, J. *Vladislavské zřízení zemské a počátky ústavního zřízení v českých zemích (1500-1619)*. Praha: Historický ústav Akademie věd České republiky, 2001. ISBN 80-7286-035-6.
25. MONESTIER, Martin. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost [ve světě a českých zemích]*. 3.vyd. Praha: Rybka Publishers, 1998. ISBN 80-861-8205-3.
26. NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-41-7.
27. PALACKÝ, František. *Zřízení zemské království českého*. Archiv český čili staré písemné památky české i moravské. Praha: [s.n.], 1862.
28. SEKVARD, Ondřej. *Možnost uložení trestu smrti v USA*. 2. Trestněprávní revue. 2008. ISSN 1213-5313.
29. SCHREIBER, Hermann. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. ISBN 978-80-206-0975-5.

30. SVÁTEK, Josef. *Dějiny poprav a katů v Čechách*. 1.vyd. Praha: Havran, 2004. ISBN 80-865-1545-1.
31. ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Časopis 21.století*, speciál duben 2007.

Elektronické zdroje

1. *Crucifixion*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-01] Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/crucifixion-capital-punishment>.
2. *Description of Each Execution Method*. Death Penalty information center. [online]. 2024. [cit. 2024-02-29]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution/description-of-each-method>.
3. *Electrocution*. Death Penalty information center. [online]. 2024 [cit. 2024-02-25] Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution/description-of-each-method>.
4. *European Convention on Human Rights*. [online]. 2021. [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ces.
5. *Execution List 2020*. Death penalty information center. [online]. 2020 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/2020>
6. *Federal death penalty*. Death penalty information center. [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/state-and-federal-info/federal-death-penalty>
7. *Listina základních práv Evropské unie*. EUR-Lex. [online]. 2016 [cit. 2024-03-23] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12016P=2FTXT>.
8. *Methods of Execution*. Cornell Center on the Death Penalty Worldwide [online]. 2012 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <http://www.deathpenaltyworldwide.org/...cfm>
9. *Methods of Execution*. Death Penalty information center. [online]. 2024 [cit. 2024-02-29] Dostupné z: <https://deathpenaltyinfo.org/executions/methods-of-execution>.
10. *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*. Ústav pro studium totalitních režimů. Čl. 6. [online]. 2009 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/pakt.pdf>

11. *Obecné zásady EU týkající se trestu smrti: revidované a aktualizované znění.* Ministerstvo zahraničních věcí. [online]. 2008 [cit. 2024-03-23] Dostupné z: https://mzv.gov.cz/file/432203/Trest_smrti.pdf.
12. *Penologie.* PF UJEP. [online].2020 [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2020/10/Penologie_studijn%C3%AD-opora.pdf.
13. *Proč mají Spojené státy trest smrti? Americké centrum.* [online]. 2024 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://www.americkecentrum.cz/o-usa/zeptali-jstese/proc-maji-spojene-staty-trest-smrti/>
14. *Práva městská království českého a Markrabství moravského.* [online]. 2017 [cit.2024-03-24]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/law/podzim2017/MV102K/um/Koldin_o_spravedlnosti_a_pravu.pdf.
15. *Sankce.* Sociologická encyklopedie. [online]. 2017 [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Sankce>
16. *Světová databáze.* World coalition against the death penalty. [online]. 2022 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://worldcoalition.org/es/base-de-datos-mundial/>.
17. *Trest smrti.* Amnesty international [online]. 2021 [cit. 2024-04-02]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/trestsmrti>
18. *Trest smrti v Evropě a ve světě: fakta a čísla.* Témata Evropský parlament [online]. 2019, 2020 [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20190212STO25910/trest-smrti-v-evrope-a-ve-svete-fakta-a-cisla>
19. *Trest smrti.* Pražsky studentský summit. [online]. 2019 [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/02/HRC_trest_smrti.pdf
20. *Trest smrti v roce 2018: Dramatický pokles v celosvětových popravách.* Amnesty international. [online] 2019. [cit. 2024-03-27] Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/4499/trest-smrti-v-roce-2018-dramaticky-pokles-v-celosvetovych-popravach>.
21. *Trestní zákon 1852.* Masarykova univerzita [online]. 2015 [cit. 2024-03-18]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1421/podzim2017/HIA226/um/Trestni-zakon1852.PDF>

22. *Trest smrti*. Zpráva Výzkumné služby Kongresu. [online]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné z: <https://americkykongres.cz/wp-content/uploads/VZKTrest-smrti-1.pdf>
23. *Usmrcení člověka v českém právu zemském*. MUNI LAW. [online]. 1927 [cit. 2024-03-18]. Dostupné z <https://digi.law.muni.cz/xmlui/handle/digilaw/100298>
24. *Všeobecná deklaráce lidských práv*. Ministerstvo zahraničních věcí. [online]. 2018 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/file/3156327/Vseobecna_deklarace_lidskych_prav.pdf.
25. *7 faktů, které byste měli vědět o trestech smrti v roce 2022*. Amnesty international. [online]. 2023 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5667/7-faktu-ktere-byste-meli-vedet-o-trestech-smrti-v-roce-2022>.
26. *4 horrible forms of capital punishment more humane than Oklahoma's botched execution*. The Washington Post [online]. 2014 [cit. 2024-03-230]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/.../4-horrible-forms-of-capital-punishment-more-humane-than-oklahomas-botchedexecution/?utm_term=.9293f6d9785e

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 63/1956 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 86/1950 Sb.. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 2. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1956-63>
2. ČESKO. *Vojenský trestní zákon o zločinech a přečinech*. In: Sbirka zákonů České republiky. 1855. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=342&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>
3. ČESKO. Sdělení č. 114/2004 Sb. m. s., Ministerstva zahraničních věcí o Protokolu č. 13 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkajícím se zrušení trestu smrti za všech okolností. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2004-114>
4. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Seznam grafů

Graf 1: Procentuální zastoupení žen a mužů dle pohlaví.	45
Graf 2: Procentuální rozdělení respondentů dle věku.	46
Graf 3: Procentuální rozdělení respondentů dle nejvyššího dosažené vzdělání.	47
Graf 4: Názor respondentů, zdali by byl trest smrti v ČR přípustný.	48
Graf 5: Proč by respondenti souhlasili s trestem smrti.	49
Graf 6: Proč by respondenti nesouhlasili s trestem smrti.	50
Graf 7: Za jaké činy by respondenti zavedli trest smrti v ČR.	52
Graf 8: Názor respondentů na pokles celkové kriminality zavedením trestu smrti.	53
Graf 9: Srovnatelnost doživotního trestu s trestem smrti.	54